

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ
Σ Α Λ Η Π Ι Γ Ε
ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ, ΗΘΙΚΟΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ
ὑπὸ
ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΙΕΡΟΚΗΡΥΚΟΥ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

« Ἀκούσωμεν τοίνυν ὅσα τῆς ἀναγωγῆς τῶν Γραφῶν ἀρλοῦμεν
εἶναι ὑπεμένεμεν βλάβην, εὖν πανόσιν! εὐ γὰρ ἔν ποτε τῆς διὰ τῶν
ἔργων ἐπιλασώμεθα πολιτείας, εἰ μὴδὲ αὐτοὺς τοὺς νόμους, εἰδέσθαι
καθ' ὅς πολιτεύεσθαι χρὴ. »
(Κόρινθ. Ἀλεξανδ. Στιχὸν τῆ κατὰ Ματθ. ὁμιλία Κεφ. ΙΓ')

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
Ἐκ τοῦ παρὰ τὴν ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΟΜΕΝΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΔΑ,
1836,

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ Σ Α Λ Π Ι Γ Ξ.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΝ, ΗΘΙΚΟΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

Αριθ. 16. ΠΕΡΙΟΔΟΥ ΔΕΥΤΕΡΑ. ΤΗ 18 ΣΕΠΤΕΜΒ. 1837. ΣΑΒΒΑΤΟ.

Ἐπιστρέψαντες ὑγιῶς ἐκ τῆς ἀδίκου καὶ παρανόμου ἐξορίας, χρέος κρίνομεν ἀπαραίτητον νὰ ἀποδώσωμεν τὴν βαθυστάτην ἡμῶν εὐγνωμοσύνην, πρῶτον εἰς τὸν Σεβαστὸν ἡμῶν Πασιλῆα, ὅστις γνωρίσας τὰς ἐν σκότει γενόμενας κατηγορίας ἡμῶν, ὅλων διόλου ψευδεῖς καὶ ἀνυπάρκτους καὶ μόνον εἰς ἀλλοιούτους συκοφαντίας ἐποικοδομημένας, μᾶς ἀπέλλαξεν ἀπὸ τὸν ἐν Σκιάθῳ, χωρὶς δίκης οὐδεμιᾶς ἄλλ' ἀκρίτως καὶ αὐτογνωμόνως, καταπραχθέντα περιορισμὸν ἡμῶν ἐν ἀπουσίᾳ τῆς αὐτοῦ Μεγαλειότητος. Δεύτερον εὐγνωμονοῦμεν πρὸς πάντας τοὺς ὁμογενεῖς καὶ ὁμοπίστους ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς μας πάσης τάξεως καὶ ηλικίας, ἐξ ὧν οἱ μὲν ἰδόντες ἡμᾶς ἐπιστρέφοντας, μᾶς ὑπεδέχθησαν μὲ ψυχικὴν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν, καὶ μᾶς κατασπάζοντο μὲ δάκρυα χαρᾶς· οἱ δὲ ἀκούσαντες τὴν ἐπιστροφὴν, μᾶς ἐσυγχάρησαν καὶ μακρόθεν μὲ τὴν αὐτὴν εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν ἐπίσης.

Σεβαστοὶ καὶ καμπόθητοι ἐν Χριστῷ ἀδελφοὶ! οἱ οἰκοῦντες καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος εἰς διάφορα μέρη προσδέξοιτο Κύριος εἰς ὁσμήν εὐωδίας πνευματικῆς τὴν εἰς ἐμὴν φιλόφρονον καὶ φιλάδελφον συμπάθειαν καὶ παρηγορίαν σας. Ἰς ἔχη δόξαν, ἀδελφοί, ἡ θεία τοῦ Ἰψίστου Πρόνοια, ἥτις ἂν καὶ συγχωρῆ πολλὰκις νὰ γίνωνται τοιαῦτα ἀδικίαι καὶ εἰς τοὺς μεγάλους καὶ εἰς τοὺς μικροὺς ἐργάτας τοῦ ἀμπελῶνος τῆς Ἑκκλησίας, πάντα ὁμως τὰ τοιαῦτα διευθύνει πρὸς τὸ συμφέρον, διὰ νὰ θεωρεῖται μὲν ἡ προαίρεσις τῶν κακοποιῶν, ἀποδεικνύεται δὲ ἡ καρτερία τῶν πιστῶν, ἡρὸς καταρτισμὸν αὐτῶν καὶ τῶν συναδελφῶν των.

Ἐπὶ τῆς καταδρομῆς μας βιαζόμενοι, διεκόψαμεν πρὸς καιρὸν τὴν ἔκδοσιν τῆς Ε. Σάλπιγγος· νῦν δὲ ἀπαλλαγέντες ἐκ πάντων, καὶ τὴν ἀνήκουσαν ἡσυχίαν εὐρόντες εὐδοκία τοῦ Σεβαστοῦ ἡμῶν Βασιλέως, ὡς ἄνωθεν εἴρηται, ἀρχίζομεν πάλιν τὴν ἔκδοσιν ἐξακολουθοῦντες τὸν 16 ἀριθμὸν τῆς Β. Περιόδου. Παρακαλοῦμεν λοιπὸν πρῶτον τοὺς φιλοχρίστους ἡμῶν συνδρομητὰς νὰ δεχθῶσιν αὐτὴν περιχαρῶς, καὶ νὰ τὴν ἀναγινώσκωσι μὲ προσοχὴν καὶ εὐλάβειαν διὰ νὰ καρποῦνται καὶ πνευματικῶς καὶ ἠθικῶς τὰς ἐξ αὐτῆς ὠφελείας. Δεύτερον παρακαλοῦμεν καὶ πάντας τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν τοὺς ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἑπικρατείας, καὶ μάλιστα τὰς κοινότητας τῶν δήμων, τῶν χωριῶν, τῶν ἐνοριῶν, τῶν εὐαγῶν Μοναστηρίων καὶ ἄλλων τοιούτων, νὰ καταγραφῶσιν ἀπὸ τοῦ νῦν συνδρομηταί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ὠφελῶνται πνευματικῶς, καὶ ἡμᾶς ὠφελήσωσι σωματικῶς, ὅπως δυναθῶμεν μὲ τὴν φιλάδελφον συνδρομὴν αὐτῶν νὰ ἀπαντῶμεν ὅλα τὰ ὑπέρογκα καὶ πολυέξοδα βάρη αὐτῆς, καὶ νὰ ἐξακολουθῶμεν σπουδαίως τὸ ἔργον μας.

Μένομεν υἱέλπιδες εἰς τὴν φιλόκαλον διάθεσίν σας, καὶ ὑποσημειούμεθα μὲ βαθύτατον σέβας.

Τῆ 9. Σεπτεμβρίου 1837. ἐν Ἀθήναις.

Ὁ ἐν Χριστῷ ὑμῶν ἀδελφὸς καὶ δοῦλος ἐν ἀγάπῃ
Γερμανὸς Ἱεροκῆρυξ.

Εὐχαρίστως δημοσιάζομεν τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολιμαίαν διατριβὴν τοῦ σοφωτάτου διδασκάλου καὶ σεβασμίου γέροντος Κυρίου Νεοφύτου Δούκα, διὰ τῆς ὁποίας ὁμολογεῖ μὲν εὐλικρινῶς τὰ περὶ τῆς ὀρθοδοξοῦ ἡμῶν πίστει εὐλικρινῆ φρονήματά του, ἀναπτύσσει δὲ ὅσα διαλογικῶς γέγραπεν, ὅτι ἀποτείνονται εἰς ἄλλο νόημα καὶ ὄχι καθὼς τινὲς τῶν ἐταροφρονούντων τὰ ὑπολαμβάνουν πρὸς ὑπεράσπισίν των.

Σεβασίμω πατέρ καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφῆ Κύριε Γερμανέ!

Φωνή τις ἠκούσθη αὐτόθεν, ὅτι τινὲς παρεξηγήσαντες τὰ παρ' ἐμοῦ εἰρημένα ἐν τῷ προομίῳ τοῦ Σοφοκλείου καὶ τὰ τοῦ Ἀβδᾶ ἐν τῷ Σοφιστῆ μου, ἐκεῖ μὲν περὶ μοναχῶν, ἐνταῦθα δὲ περὶ προσευχῆς, ἐξετράπησαν εἰς ἄλλοκότους ἐννοίας, ὁποῖαι οὕτε εἰς τὸν νοῦν μου εἰσέβησαν πώποτε, μήτε εἰσελθούσαι ὠνευρέθησαν νὰ κινήσωσι μου τὸν κάλαμον ἵνα μὴ τινες λοιπὸν ἄλλως ἐκλαμβάνοντες τὰ εἰρημένα, ἐμὲ τε δυσφημῶσι, καὶ αὐτοὶ παραβλάπτωνται, ἠναγκάσθην γὰρ ἀναπτύξω τὴν γνώμην μου ἐκείνην σαφέστερον, καὶ πρῶτον μὲν περὶ τῶν μοναχῶν, τοὺς ὁποίους ἡ μόνη ἀστειότης τοῦ λόγου ἐκεῖ παρηνώχλησεν.

Τὸ γάμμα λοιπὸν τοῦτο, θεοτερπῆ καὶ βαθίαν ἔχει τὴν καταγωγὴν ἐκ τῶν χρόνων τῆς ἱερᾶς ἀρχαιότητος. Θεὸς ἡ

Κερθηνία, καὶ οὐ μόνον ἀγγέλοις, ἀλλὰ καὶ Προφήταις καὶ Ἀποστόλοις καὶ ἁγίοις ἀνδράσι σύντροφος καὶ συνέρθιος. Καὶ ἄλλως δὲ ὁ μοναχικὸς καὶ ἄγαμος βίος καθίσταται ἐν πολλοῖς ἀναγκαῖος ἐκ δικαιωμάτων οὐσιωδῶν, ἐπειδὴ, ἢ τε πίστις καὶ ἡ γλῶσσα δι' αὐτοῦ μάλιστα διὰ πολλῶν ἀγῶνων καὶ θλίψεων διεσώθησαν εἰς ἡμᾶς· καὶ περὶ τούτου οὐδαίς ἀντερεῖ· καθότι μετὰ τὸ κήρυγμα τὸ σωτήριον τίς ἐδίνατο νὰ ἀντισταθῇ εἰς τοὺς δύο ἐκείνους χειμάρρους τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῆς κακοδοξοῦ αἰρέσεως, εἰμὴ ἦσαν Κλήμεντες, Ἰγνάτιοι, Ἀθανάσιοι, Γρηγόριοι, Βασίλειοι, Χρυσόστομοι, Ἰερώνυμοι, Κύριλλοι, Θεοδώρητοι, ὁ ἱερὸς ἄπας καὶ σοφὸς ἐκείνος χορὸς τοσούτων καὶ τοσούτων ἁγίων Πατέρων; Ὅτι δὲ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν θεοκηρῶν Ἀποστόλων Παύλος καὶ Ἰωάννης καὶ ἄλλοι συγνοὶ αὐτοὶ τε διεβίωσαν ἄγαμοι, καὶ τοὺς δυναμένους καὶ βουλομένους ἀγάμους μένειν προετρεπον, οἶδασιν οἱ αἰδοῦντες. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν τοὺς ἀπὸ πάσης σαρκικῆς ἠδυπαθείας καὶ γαρκικῆς συναφαίας δι' ἐγκράτειαν ἀπεχομένους ἠλόγητα, (*) ταῦτα λέγομεν πρῶτον.

Δεύτερον δὲ, καὶ τοι κατέπαυσεν ὁ ἐκ τοῦ φανεροῦ οὗτος διωγμὸς τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἡ κοσμικὴ ἐξουσία ἐπέφερεν ἕτερον θλιωτέρον ὡς ἐκ τῆς ἀνάγκης αὐτῶν τῶν πραγμάτων· καθότι ὁ λαὸς ἐκπεσὼν ὅλως τῆς πατρῴας σοφίας, καὶ παρασυρόμενος ἄλλοτε ἄλλως ὑπὸ τῶν αἰρέσεων, ἐκυμάλνετο πολλάκις ὑπὸ τῆς τῶν κρατούντων κακοδοξίας· καὶ ἂν μὴ ὑπῆρχε τὸ τᾶγμα τοῦτο τῶν μοναχῶν εἰς τὸ νὰ ὑπερασπίσῃ ἐξωθεν τε καὶ ἐσωθεν ὡς ἀπὸ φρουρίων τιμῶν τῶν Μοναστηρίων καὶ τὴν Ὁρησκίαν καὶ τὴν παιδείαν, ἐκινδυνύουσι πάντως ν' ἀποχαιρετήσωσι τὸ γένος ἅλον ἀμφοτέρω.

(*) Ματθ. Κεφ. 10'.

Ἐκ δὲ τούτου πάλιν, ὡς ἐπὶ τρίτης τῆς τῶν ἀλλοφύλων ευρανήνων ἐποχῆς, ἀποσβεσθείσης πανταλῶς σχεδὸν τῆς παιδείας, τίς ἦνασεν αὐτῆς ὡς ἀπὸ ἀμυδροτάτων σπινθηρίων τὰ πρῶτα ἐναύσματα τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβολῆς; οὐχὶ οἱ Καλόγηροι; Ἐν μόνον φέρω παράδειγμα. Τέσσαρες τοιοῦτοι ἄνδρες ἐνώσαντες τὴν ἀρετὴν μὲ τὴν παιδείαν ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ, οἱ ἀείμνηστοι λέγω ἐκείνοι διδάσκαλοι Μακάριοι, Βασίλειος, Γεράσιμος, Δανιὴλ καὶ ἀλληλοδιαδόχως τὸ σχολεῖον μετ' ἐπιμελείας κοσμίσαντες, αὐτοὶ πρῶτοι ἀνεφάνησαν τῆς βελτιώσεως αὐτοῦργοι, καὶ ἔκτοτε πολλάκις καὶ ἀλαχοῦ καὶ μέχρι τῆς σήμερον τοιοῦτοι μᾶλλον πρόηγαγον τὸ πρᾶγμα τοῦτο εἰς τὴν παρούσαν ὀπωπῶν τελειότητα· καθότι μεταξὺ τῶν διδασκάλων τὰ τρία τέταρτα ἀναφύονται μοναχοί.

Ἄλλ' εἶναι κηφήνες, λέγει, καὶ καταδαπανῶσι τὰ Μοναστήρια· ἀλλὰ διὰ τί δὲν λέγεις τὸ ἀληθέστερον, ὅτι σφῆζουσιν αὐτὰ ἐργαζόμενοι, ἐσθιόντες μόνον ὄσπρια λιτὰ, καὶ τρέφοντες καὶ ἄλλους ἐκ τούτων πολλούς; Καθότι τοιαῦτα ἠξέδρομεν τῶν Μοναστηρίων τὰ περισσότερα, ξηνοδοχεῖα ἄντα αὐτόχρομα, πτωχοὺς καὶ πλουσίους τὰς θύρας ἀνοίγοντα, καὶ παντοίοις ὁδοιπόροις καὶ διαβάταις χειμαζομένοις ἐγγὺν παρέχοντα, καὶ ἐκ τῶν παρόντων τὸ δυνατόν τοῖς πᾶσι μεταδιδόντα· εἰ δὲ τινες ἄλλοθι ἄλλως ζῶντες μετὰξὺ εἰς ἐλέους, καταγρῶνται τῷ ἐπαγγέλματι, παυέσθωσαν αὐτοὶ, καθότι ἡ ἐκ μέρους κατὰχρησις δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ ἐπιφέρει ὄλεθρον εἰς τὸ ὅλον τοῦ πράγματος· καὶ μήτε οἱ ἱατροὶ ἀποβλητέοι διὰ τὴν παρακολουθεῖσαν ἀλλοθίπου ἀγυρτίαν, μήτε οἱ στρατιῶται διὰ τὴν δειλίαν τῶν λειποτακτῶν· μήτε οἱ νομικοὶ διὰ τοὺς τὰς δίκας δεκάζοντας· ἀλλ' ὡσπερ τῆς ἱερικῆς τέλος ἐν ἡ ὑγείᾳ, καὶ τῆς στρατιωτικῆς τέλος ἐν ἡ

ἢ πατρίδος ἀσφάλεια, καὶ τῆς νομικῆς τέλος ἐν ἡ δικαιοσύνη· οὕτω καὶ τῆς Καλογηροσύνης τέλος ἐν ἡ ἀγιωσύνη, ἢ παρὶ τὴν θρησκευτικὴν βουδότης καὶ σεμνοπρέπεια.

Ἐὶ δὲ τις κατὰ χρεῖς μεταξὺ συνκαράττει τὰ ἐπαγγέλματα ταῦτα, τὴν ταραχὴν ταύτην μικρὴν ζῆται ἐν τοῖς ἐπαγγελλομένοις πρώτως καὶ μάλιστα, ἀλλ' ἐν τῇ φύσει τῆς ἀνθρωπότητος, ἢ ὁποῖα παρασυρομένη ὑπὸ τῶν παθῶν, ἔλκεται πολλάκις τυφλῶς εἰς μεγίστας ἀτοπίας, καθ' ὧν τὰ ἐπαγγέλματα ταῦτα, φύσει ἅγια ὄντα, ἐκήρυξαν ἐξ ἀρχῆς διὰ τῆς τῶν πόλεμον. Ὅταν λοιπὸν τις τῶν ἐχόντων τὸ μοναχικὸν ἐπάγγελμα παραβαίνει τὰ ἑαυτοῦ καθήκοντα, μὴ λέγει, ὡς τοιοῦτος ὢν ἐξήμαρτεν· ἀλλ' ὅτι παρελκόμενος ὑπὸ τῶν παθῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἐξύβριταν εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ ἐπαγγέλματος· ἐπειδὴ καθὼς ὁ δικαστὴς, ἢ ὡς δικαστὴς πολλάκις πλεονεκτεῖ ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος, οὕτω καὶ τὰ τῶν Μοναχῶν ἀτοπήματα εἰς τὴν αὐτὴν ἀναφέρονται ἀνθρωπότητος· ἢ δὲ δικαστικὴ καὶ μοναχικὴ ζωὴ εἰσι καθ' ἑαυτὰ ἱερὰ ἐπαγγέλματα ἀνυπεύθυνα.

Μένει λοιπὸν νὰ διορθώσωμεν πρῶτον τὸν ἄνθρωπον νόμφ καὶ διδαχῇ καθαιρόντες αὐτὸν, καὶ κινῶντες ἐκάστου πρὸς τὰ καθήκοντα, καὶ οὕτως οὐδὲν τῶν ἐπαγγελμάτων ἔσται ἄχρηστον ἐν τῷ βίῳ.

Γέμει ἡ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῶν ἀγαθῶν ὅσα τοῖς ἐν τῷ κόσμῳ παρέσχον οἱ Μοναχοί· πρὸς τὸ ψυχῆς καὶ σώματος σωτηρίαν πολλοῦ προθύμως ὑποῦργησαντες. Καὶ ἐν ἄλλοδαπῇ δὲ πολλὰ τοιαῦτα βλέπομεν παραδείγματα. Εἶδον Μοναστήριον ἐν Βιέννῃ ὑπὸ τριακόντα περίπου Μοναχῶν ἀρίστα διοικούμενον· ἐν ᾧ διαπρέπει μάλιστα καὶ τὸ νοσοκομεῖον ἑκατοντακράββατον· ἐνθα αὐτοὶ ἢ μοναχοὶ εἰσὶν οἱ αὐτοὶ ἱερεῖς, καὶ πνευματικοί, καὶ ἰατροί,

καὶ φαρμακοποιοί, καὶ ἀρτοποιοί, καὶ μάγηροι, καὶ σαρκῶται, καὶ διὰ νυκτὸς ἐκ διαδοχῆς ἐπαγρυπνοῦντες μεταξὺ τῶν νοσοῦντων, καὶ πάντα πράττοντες ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων ὁ λόγος ἀποφεύγει τὸ δύσφημον. Οἱ τοιοῦτοι λοιπὸν μοναχοὶ πῶς ἂν εἴεν ἄχρηστοι ἐν τῷ βίῳ; Οἱ νόμοι διορθῶνται τοὺς ἀνθρώπους, ὅποτεν οἱ νομοθετοῦντες διατηρῶσιν αὐτοὺς εἰς ἐνεργούς. Ἐξέλε λοιπὸν τὰς καταχρήσεις αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ θέλεις ἴδει τὸ ἐπάγγελμα τῶν ἀγάμων τούτων ἱερέων (καὶ τί ἄλλο εἶναι πάρεξ ἀνύμφευτοι ἱερεῖς, ἢ ἱερέων ὑπηρεταί;) χρησιμώτατον πρᾶγμα ἐσόμενον εἰς τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἐθνῶν πρὸς μὲν ἐκείνην, ὡς ὅλον ἀφιερωμένον, πρὸς δὲ ταύτην, ὡς ἀμέριμον, ὡς ἀκτῆμον, ὡς ἀφρόντιστον τῶν βιωτικῶν καὶ παραδιδόμενον εἰς τὴν μελέτην τῶν ἱερατικῶν καὶ τῶν θύραθεν συγγραμμάτων, φθάσει μᾶλλον νὰ περιορισθῇ ἐν ᾧ ἐκλήθη. Ἀλλ' ἀδικεῖ τὸ τάγμα τοῦτο, λέγει ἄλλος, τὸ κοινὸν, ὡς μὴ συνεισφέρον φυσικῶς ἀπὸ ἑαυτοῦ ἕτερον ὄμιον εἰς τὸν κόσμον· αἱ, αἱ, πόθεν ἄρξομαι σε κείρειν; ὅπως γὰρ εἰ κεφαλὴ! ἴαν γὰρ ἐξετάσωμεν ταῦτα, εὐρίσκομεν τὴν κοινὴν ζημίαν προερχομένην οὐχὶ ἐκ τῆς ἀποχῆς τοῦ γάμου ἑκατὸν ἐν ὅλῳ ἔθνει ἀτόμων ἀγόνων ἐξ ἐπαγγέλματος, τὰ ὁποῖα μῆτε ἀποφαίνονται συγκεφαλαιούμενα εἰς τὸ ὅλον, ἀλλ' ὅποτεν βλέπωμεν πάσας μὲν ἀγυῖας, πάσας δὲ ἀνθρώπων ἀγορὰς τεληθούσας ἐξ ἀγαμίας καὶ κλεψιγαμίας τῶν καταπατούντων παρηνόμως τὴν τοῦ γάμου ἀγιότητα καὶ σεμνοπρέπειαν· ἐξ ὧν καὶ πλείστη φθορὰ τῶν ἐθνῶν φυσικῶς τε καὶ ἠθικῶς ἐναντίον τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας, καὶ τῆς θρησκείας. Ἐπειτα τίς εἰ σὺ, λογιώτατε ἀνθρωποκράτωρ, ὁ βιάζων ἐκάστου τινὸς τὴν θέλησιν νὰ συνδεθῇ γαμικῇ συναφείᾳ, καὶ τε δύνηται καὶ θέλη, καὶ τε μὴ; ἢ θέλεις ἴνα καὶ τοὺς μῆτε φύσιν ε

γάμου κοινωνίαν μήτε προαίρασις ἔχοντας, συζεύξατε βιαίως ἐμβάλης καὶ τούτους εἰς βιωτικὰς τύφας καὶ παραχὰς, ἐν αἷς καὶ αὐτοὶ δυστυχοῦσι, καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα πολλάκις εἰς τὸ βράθερον τῆς κακεδαμονίας συνεπισύρουσιν; Ἄραγε δὲν βλέπετε καθ' ἡμέραν εἰς τὸν βίον ἀνθρώπων ἐγγάμους πολλὰ ποιοῦντας ἐξ ἀνάγκης κακὰ, κλέπτοντας, ἀρπάζοντας, ἐπιορκοῦντας, συκοφαντοῦντας, προγαυαύοντας τοὺς οἰκείους, διότι δὲν δύνανται νὰ τοὺς τρέφωσι; Τί φθονεῖς τὴν κοινωνίαν ἀπὸ τῆς τῶν τοιούτων κακῶν ἀπαλλαγῆς εἰς τὰ ὅποια περιπίπτουσιν ἐξ ἀνάγκης ἐνίοτε ἄνθρωποι νυμφευθέντες ἀνικάνως καὶ ἀφυῶς ὡς μὴ ὄφελον, οἱ δὲ τοιοῦτοι ὅταν ἀπέλθωσιν εἰς τὸν λιμένα τῆς μοναδικῆς ἡσυχίας σώζουσι μὲν ἑαυτοὺς, σώζουσι δὲ πολλάκις καὶ ἄλλους, τὰ ἑαυτοῖς ἀνήκοντα πράττοντες καὶ βιοῦντες ἀτυχεστάτως ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ. Γάμους πάντοτε βλέπετε καὶ τὰ τοῦ γάμου καλὰ καὶ τερπνὰ, τὰς δ' ἐκ τῶν γάμων συμβαινούσας ἀσφορήτους ἐνίοτε δυστυχίας οὐδ' ὠνευρούθης πώποτε, καθὼς φαίνεται, ὡς καλὴ σὺ καὶ ἀστυχὸς τῶν ἡμερῶν συνήγορος! Στυγαῖς δὲ καὶ φρίσσει τὴν ἀγαμίαν καὶ τὸ καθ' ἑαυτὸν ζῆν ὡς δῆθεν ἀντικοινωνικόν· ἀλλὰ πόσον ἀπατάσαι! Πάντως ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη ζῶον φύσει κοινωνικόν, καὶ πρὸς πληθυσμὸν τοῦ βροτείου γένους ἐπιτηδεῖον· ἀλλ' ὑπάρχουσι περιστάσεις εἰς τὰς ὁποίας προτιμώτερος γίνεται ὁ βίος ὁ μοναδικός· καὶ ἡ μὴ μόνον ἐν Μοναστηρίοις (ὅπου πάλιν διατηρεῖται ἡ ἀνθρωπίνη κοινωνία), ἀλλὰ καὶ ἡ εἰς τὰ ἔρημα καὶ σιωπηλὰ τῆς ἐρημίας βέδη σιωτήριος ἀναχώρησις. Πόσοι ἄνθρωποι περιπεσόντες εἰς ἀνοήτους καὶ ἀθέσμους ἔρωτας εῤρηκαν τὸν μονήρη βίον ἀλλοτρίομακον τοῦ πάθους λατρικόν! Πόσοι κρημνησθέντες εἰς πράξεις ὀλεθρίους ἐσώθησαν προσφυγόντες εἰς τοὺς κόλ-

πους τῶν ἁγίων Μονῶν, καὶ πολλοὶ πολλάκις ἀπὸ δαιμονίων ἀγρίων μετεμάρφωθησαν εἰς ἀγγέλους φωτεινοὺς! Πόσοι περιπεσόντες εἰς τὰ πικρὰ τῶν κοσμικῶν θλίψεων βόλη, καὶ κινδυνεύοντες ἐμπεσεῖν εἰς τὸν λάκκον τῆς ἀπὸγνώσεως, εῤρηκαν τὴν ἄνεσιν τῆς πολυωδύνου καὶ τετραυματισμένης αὐτῶν ψυχῆς εἰς τὴν ἡσυχον μετὰ τοῦ Θεοῦ ἡμιλίαν, μόνοι μόνον Θεῷ προσλαλοῦντες μακρὰν τῶν τοῦ κόσμου πικρῶν συμφορῶν, καὶ σταλάζοντες ὅσον ἀμάρτυρον, τήσων ἀθάλωτον καὶ κατανοκτικώτατον δάκρυον, βάλσαμον ἀκεσώδυνον εἰς τὰς ἀλγεῖνὰς τῆς καρδίας των πληγὰς. Παρερρέμενοι εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ Θεοῦ ναοῦ, ἀποθέτουσι τὰ βάρη τῶν θλίψεων καὶ τῶν ὀδυνῶν ἕσα τοὺς ἐπεφύρτισεν ὁ κόσμος, καὶ δέχονται τὴν ἐκ τῆς θείας θεωρίας ἀνάπαυσιν ἀτάραχον, ἀφθόνητον, ἐλευθέραν ἀπὸ τῆς κοσμικῆς τύφης καὶ ματαιότητος. Περὶ τῶν τοιούτων μάλιστα ἐψάλλον ἡ Θεοκίνητος κιθάρα τοῦ Προφητάνακτος. « Ἐξελεξάμην παραρῆπιτεῖσθαι » ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου μᾶλλον, ἢ οἰκεῖν με ἐν σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν. » Ἀλλὰ σὺ φιλομέναιε καὶ φιλόγαμε πάντας καὶ τοὺς τοιοῦτους προσπαταλεύεις εἰς τοῦ κόσμου τὰς ὀδύνας, ἀποκλείων εἰς αὐτοὺς τὰς θύρας τῆς μοναχικῆς ἡσυχίας, καὶ τέλος βιαίως ἀπαθῶν εἰς τὸ βράθερον τῆς ἀπελπισίας· ἀλλ' ἴσω; ὑπῆρχες φιλανθρωπότερος ἂν ἔστρεφες τὰ βλέμματά σου εἰς τὰς χώρας ὅπου δὲν γνωρίζουσι τῆς μοναδικῆς πολιτείας τὰ ψυχοφειστότατα θέληγητρα. Πόσοι ποσάκις βεβαρυμένοι ὑπὸ τῶν κοσμικῶν θλίψεων, ἔγιναν ἐκεῖ καὶ γίνονται αὐτόχειρες, διότι δὲν ἔχουσι Μοναστήριον νὰ καταφύγωσι, φεύγοντες τὰς ἀνυπαίστους εἰς αὐτοὺς γενομένους θλίψεις τοῦ κόσμου καὶ συμφοράς! Θεῖον, ἄνθρωπε, θεῖον καὶ ψυχοφελές καὶ κινωφελέστατον οὐχ ἴττον παρὰ

πὸν γάμον τὸ τῆς μοναδικῆς πολιταίας ἐπάγγελμα· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων.

Νῦν δὲ μεταβαίνομεν εἰς τὸν περὶ προσευχῆς λόγον τὸν ἐν τῷ Σοφιστῇ μου φερωνύμως Ἀβθεῖν ἐπωνομασθέντα. Πόθεν δὲ καὶ οὗτος ἔλαβεν ἐνδόξιμον νὰ ἐνδιθῆ τὸ περίελημα τῆς γραφίδος, ἐκ τῶν σπλάγχθων αὐτοῦ δῆλον γίνεται τοῖς τουλάχιστον δυναμένοις νὰ εὐλέπωσι καὶ μὴ βλέποντες, καὶ νὰ συλλογίζωνται μὴ ἀκούοντες· Ἐνταῦθα λοιπὸν διαφιλονικοῦσι δύο τινές περὶ προσευχῆς ὁ Ἀμθρῶσιος καὶ Νικόφημος, ὁ μὲν ὑλικώτερος, ὁ δὲ Νικόφημος ὑψηλότερος κἀποτανεανισμένος ἀκαιρότερον καὶ ὑψηλοφρονῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ παραπαίων, (ὅποια συνθερίζουσιν ἐνίοτε οἱ τὰ ἄκρα τῆς θεωρίας ψευδῶς νομίζοντες πατεῖν) καὶ ὁ μὲν Ἀμθρῶσιος ἔχεται τοῦ κατὰ γράμμα ῥητοῦ, ὁ δὲ τῆς διανοίας. Ἐν τοῖσι αὖν ἐξ ἐναντίων διαπληκτικίζόμενοι λόγοι, ὁ μὲν λέγει, « Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε, ἵνα μὴ κέσχητε εἰς πειρασμόν. » ὁ δὲ, « Μὴ βαττολογεῖτε ἐν ταῖς προσευχαῖς. (*) οὐ γὰρ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. » Ἦν δὲ οὗτου ἀνδραγαθία αὐθις ὁ θλικὸς ἐκ τοῦ Ἀποστόλου, « Προσκαρτερεῖτε τῇ δεήσει καὶ τῇ προσευχῇ, » ὁ δὲ ἀποκρίνεται αὐθις ἐκ τοῦ αὐτοῦ, « θέλω πέντε λόγους διὰ τοῦ νοῦ μου εἰπεῖν ἢ μυρίους διὰ τῆς γλώττης. » Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐνταῦθα ἀντικρούονται ὡς ἐκδοκούντων ἀντιφατικῶν, μεσολαθεῖ ἡ θεῖα τῶν πατέρων φωνὴ καὶ αὐτὸς ὁ ὀρθὸς λόγος, ἡ στάθμη τῆς ἀληθείας, καὶ ὁ γνώμων ἐκεῖνος τῆς λογικῆς, τὸν ὅποιον ὁ σο-

(*) Περὶ τῆς ἐν προσευχαῖς βαττολογίας. βλεπεῖ ἐπιζῆ ἐν τῷ παρόντι τετραδίῳ σύντομον σημεῖωμα. (Σ. Η.)

φὸς ἀρχιτέκτων ἐνεχείρισεν εἰς τὸ πλάσμα τοῦ πρὸς τὸ διευθύνειν ἑαυτὸν καὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ κατ' ἐκείνον, κινουῦντα τὸν Πέτρον αἰετὸς πρὸς τὴν σπάρτην καὶ γεωμοδοτῶν λέγει ὅτι τὸ μὲν « ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε » δὲν λέγει τὸ μυρίους λόγους διὰ τῆς γλώττης ἀρίτως προφέρειν, ἀλλὰ τὸ, καὶ ἐν ταῖς προσευχαῖς, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις ἡμῶν μεμνησθαι Θεοῦ, καὶ τὸν νόμον αὐτοῦ ἀδιαλείπτως πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχειν, ἐκ Θεοῦ τε ἀρχομένους καὶ εἰς Θεὸν ἀναπαυσμένους.

Προσευχὴ γάρ τις ἐστὶ καὶ τὸ μῆμην Θεοῦ φέρειν ἀδιαλείπτως (*). Καὶ αὐτὸ δὲ τὸ, « θέλω πέντε λόγους διὰ τοῦ νοῦ μου εἰπεῖν, » οὐδὲν ἐστὶν ἕτερον, ἢ ἡ νοερά λεγομένη προσευχή, ἥτις καὶ σύντομος οὖσα γίνεται προκριωτέρα τῆς χωρὶς νοῦ καὶ προσοχῆς ἐκ δὲ μόνης συνθεθείας γενομένης μακρᾶς εὐχολογίας ὅποιαν τινες ποιοῦσι πολλάκις, οἷτινες ἐνδεδυμένοι, ζωννύμενοι, νικητόμενοι, νυστάζοντες, ὑποκίνοισι τὰ χεῖλη, διὰ μὲν τῆς γλώττης πολλὰ λέγοντες, διὰ δὲ τοῦ νοῦ προφέροντες οὐδὲ ἓν, ἀλλ' ἐπιτροχάδην ἀλλ' ἐπ' ἄλλοις ἐπισωραύοντες, συγκόπτοντες, ἀποκόπτοντες, οὕτω σπεύδουσιν εὐζῶνοι πρὸς τὸ τέρας, μέτρον ἐν τοῖσι ἔχοντες οὐκ αὐτὴν τὴν χρεῖαν τῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ ὀμιλίας, ἀλλὰ τὴν τῶν γραμμάτων ποσότητα· καὶ γίνεται πολλάκις καὶ εἰς αὐτοὺς τὸ τῆς παροιμίας, « ἡ μὲν χεὶρ ἐν λίτολοις, ὁ δὲ νοῦς ἐν Κλοπηδῶν. »

Τί λοιπὸν νομοθετεῖ, ὅσον ἐν τῷ παρόντι, ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ ἡ τῶν Πατέρων διδασκαλία; ἢ ὅτι ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ψαλέσθω ἡ ἀκολουθία ὡς διετάχθη ἐξ ἀρχῆς, ἀπαράλ-

(*) Βλ. Μεγ. Βασιλείου ὁμιλ. εἰς τὸ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε.

λακτος και μηδὲν μήτε προστεθεισῶ, μήτε ἀφαιρείσθω, πρέπει ὁμῶς νὰ συμπαραμαρτῆ πανταχοῦ ἡ εὐταξία τῶν συμπροσευχομένων, καὶ ἡ ἁρμονία τῶν ψαλλομένων, ἵνα μὴ ὦμεν ἄντικρυς πρὸς μὲν τὸν Θεὸν χαλκὸς ἤχων, καὶ κύμβαλον ἀλαλάζον, πρὸς δὲ τοὺς ἑτεροδοξοὺς γέλως καὶ χλευασμός. Ἐν δὲ ταῖς κατ' ἰδίαν αὐθις οἱ μὲν πρακτικώτεροι καὶ μάλιστα οἱ κοσμικοὶ, προσευχέσθωσαν ἕκαστος κατὰ τὰ τεταγμένα· τὸ δὲ δυνατόν πανταχοῦ· τοῖς δὲ μᾶλλον θεωρητικώτεροις καὶ τελειότεροις, ὅσοι δύνανται ὅπως οὖν τῆς ὕλης ὑπερανίπτασθαι, τούτοις μάλιστα διδόνσθω ἄκρατος, νοερὰ μελέτη, λατρεία καθαρὰ, ὁμολογία τῶν θείων ιδιωτήτων, θεωρία τῆς κτίσεως, μνήμη τῶν εὐεργασιῶν, αἰτησις τῶν πρὸς σωτηρίαν, αἰτησις φωτὸς πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἐντολῶν, καὶ κίνησιν φανταστικὴν πρὸς τὴν τῶν πλησίον ἀγάπην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην καὶ φρόνησιν. Ταῦτα ἐξαιτούμενοι, ἐξαιτούμεθα τὰ ἀνήκοντα οὐ μόνον εαυτοῖς, ἀλλὰ καὶ πάσῃ ψυχῇ χριστιανῶν ὀρθοδόξων. Ταῦτα λοιπὸν καὶ τὰ τοιαῦτα εἰσὶν ἄξια τοῖς τελειότεροις προσευχεσθαι· οἱ δὲ ὑλικώτεροι παυσάσθωσαν ζητοῦντες εἰς τὰς προσευχὰς ὅποια καὶ φναιρέονται, δοξασ, πλοῦτη, προεδρίας, πᾶσαν ἄλλην ματαιότητα, ἢ τινος μήτε νὰ ἀπέχῃσι βούλονται, μήτε νὰ ἀπολαύσῃσι δύνανται, μήτε ἀπολαύσαντες νὰ χορτάσῃσι πύποτε· καθότι προσετάχθημεν νὰ ζητῶμεν οὐχὶ τοιαῦτα, (τίνα εἰσὶν ἀληθῆς ἐν κερσίον· χαῖς βαττολογία) ἀλλ' ἄξια τῆς θείας μεγαλοδωρίας, αὐθὴν τὴν τῶν οὐρανῶν βσιλευαίαν· ἡ ὅποια εἰς μόνους τοὺς εἰς αὐτὴν διὰ τῶν ἐντολῶν ἐρχομένους ἀνοίγεται· τὰ δὲ ἐνταῦθα, ὅσα εἰσὶν ἀναγκαῖα συνέπονται· εἰς τοιαύτην ἔνοιαν λοιπὸν περιεπέλα· ὁ ἡμέτερος ἁββᾶς, ὅποταν ἠθέλησεν νὰ παρουσιασθῇ ἐνώπιον ἑνὸς ἀδελφῆς σου κριτοῦ διὰ θεωρίας

ὑψηλότερας· μήτε ἐγράφη νὰ δάσῃ αἰτίαν εἰς τοὺς ἐργολάθους κατὰ τῆς ἀρχαιότητος τῆς ἀχράντου καὶ ἀμωμήτου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας· καθότι αὕτη ἦν καὶ ἔστι καὶ ἔσται αἰ ἡ αὕτη. Οὐδ' ἐμόλυναν τὴν αὐτῆς καθαρότητα ποιμένων τινῶν μικροπρατεῖς καταχρήσεις, αἰτινες συνέβησαν ἐν τοῖς ἐσχάτοις τῆς βαρβαρότητος χρόνοις, ὅποτε ἡ ἀπειρόκαλος κενοδοξία οἰστρηλατήσασα κατὰ τῆς ταπεινοφροσύνης, ἀπέβριψε παντελῶς τὴν κατασχηματίζουσαν περιβολὴν τῆς αἰδοῦς.

Ταῦτα, ἀδελφε Γερμανέ, φρονῶ καὶ λέγω καὶ γράφω περὶ τε προσευχῆς καὶ περὶ τῆς μοναδικῆς πολιτείας ἐγώ. Εἰ δὲ που σπεύδων ὁ λόγος ἐν τοῖς ἑμοῖς συγγράμμασιν ἐξέπεσε, τυχόν, εἰς ἔνοιαν τινὰ μὴ δικαίαν μὴδὲ ὀρθὴν, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκριβείας ἀπάδουσαν, πᾶν τὸ τοιοῦτον νόμιζε μὴτ' ἐμὸν, μήτε τῆς ἐμῆς ὀρθοδοξίας ἔργονον, ἀλλὰ λόγον ἄλλως εἰρημένον, ὅποιους πολλάκις ἐκφέρει τῆς ἀνθρώπινης διανοίας ὁ ρεμβασμός. Μόνα γὰρ ἐμοὶ φίλα, μόνα τίμια καὶ ἀποδοκτὰ καὶ θεῖα τὰ παρὰ τῆς κοινῆς τῶν ὀρθοδόξων μῆτρὸς πρεσβευόμενα, πᾶν δὲ τὸ παρὰ ταῦτα οὕτα ὀρθόν· ἡγοῦμαι οὕτε ἀληθές, ἀλλ' ὡς νόθον ἐπινοίας γέννημα εἰς κόρακας ἐκσυρίττομεν· κἄν ὅτι καὶ λέγωσιν οἱ τὰ ἐμὰ κακῶς ἐξηγοῦντες καὶ πρὸς τὰς ἰδίας δοξασίας παρελκόντες. Ἐδύσω.

Νεόφυτος Λαύκας.

Ζῶνς Πατήρ καὶ διδάσκαλε τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων εἰς Μασσαλίαν! Τοιαῦτα φρονεῖς καὶ διδάσκουσιν εἰ γνώσει διδάσκαλοι τῆς εὐσεβοῦς νεολαίας τῆς Ἑλλάδος! μίαν μόνην ἀπέδειξιν, ὃ ἀεικαλίστατε Νεόφυτε, εἰς προσέθηκιν, εὐδ' ἠδύνατο νὰ προσβίῃ εἰς ταύτην σου τὴν σοφὴν διατριβὴν ἡ φιλόσοφος μετριοφροσύνη σου· ἀλλὰ προσθέτουσι ταύτην ἀγαλλομένη ψυχῇ τὰ

Κοντά εις τὰς λοιπὰς κατηγορίας, τὰς οποίας ἐλαμβάνομεν ἐν καιρῷ τῆς ἐξορίας ἡμῶν ἀπὸ πολλὰς ἐπιστολάς φίλων σεβαστῶν καὶ παμποθήτων, ἐπαρηγορούμεθα ἔτι ὀλίγον καὶ ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρθρίων τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος (ὁ Θεατὴς), συγγράμμα ἠθικῶν, οἰκονομικῶν, φιλολογικῶν καὶ θεολογικῶν, τὸ ὁποῖον ἔρχισα νὰ ἐκδίδεται κατ' αὐτὸν τὸν χρόνον παρὰ τοῦ ὀρθοδοξοτάτου Μιχαὴλ Σχινᾶ, ἐπειδὴ παριστάνει στεντορίως τὰς ἀληθείας τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως ὡς ἄλλη Εὐαγγελικὴ Σάλπιγξ.

Εἰς τὸν 16 ἀριθμὸν αὐτοῦ τοῦ συγγράμματος, τὴν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, ἦτοι τῇ 25 Αὐγούστου, ἐξεληθόντα τῶν πιστηρίων, ἀνέγνωμεν τὸ ἐπόμενον ἀρθρον ἐπιγραφόμενον, « Περὶ τῶν ἠθῶν, περὶ τῆς καταπειγούσης χρείας τοῦ κηρύγματος τοῦ Θεοῦ λόγου, καὶ περὶ τοῦ Κλήρου τῆς Ἑλλά-

εὐγνώμονα τέκνα σου, πρὸς παντὴ ἐπιγνον τῶν τὰ σὲ παρεγγυόντων εἰς πλάνην τῶν ἀπλουτέρων. Πρῶτον δὲ τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα ἰ λαμπρὸν κλέμα καὶ πασιπλον. Ἀδελφὲ, ὦ Πάτερ, ἐν δίαγεις, ἔβιος σου ὡς ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς μοναχικῆς πολιτείας ἔμφυλον ἀγαλμα, προσέχῃ εὐσείᾳ καὶ ψαλλεῖς ἐπ' ἐκκλησίας, καὶ διδάσκεις τοὺς νέους τὴν πατρῴαν σοφίαν, κατακοσμῶν τὸ λιπαρὸν καὶ οὐκ ἄσπιον γῆρας, σὺ δὲ τῶν οὐφιλῶν καὶ κοινωνοφελιστῶν ἀγαθουργῶν σου. Ἄλλὰ σὺ μὲν, ὦ φίλε Πάτερ, ἀπόλαυε τῆς αἰμοσύνης τῆς ἱερέως σου συνειδήσεως καὶ τῶν χρηστοτάτων τοῦ μελλοντοῦ αἵματος ἐκπίδων, ἠουαίτων εἰς τοὺς κόλπους τῆς πατρίδος, εἰς τῆς ὁποίας τὴν βραμὴν φέρων πάντα τὰ σὲ καθύστωσας, καὶ λόγους καὶ ἔθνη καὶ σῶμα καὶ χροῦμα. Ἐμμεῖς δὲ καὶ πᾶσα ἡμεῶν ἡμεῶν τῶν ἰσοεθῶν Ἑλλήνων γενεὴ μετρουμένη καὶ τιμῶντες τὰς εἰς ἀρχῆς τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς ἀνωτάτης μοναδικῆς ζωῆς εἰς τὴν ἀνθρώπινον βίον ἀπεινούσας ὠφελείας. οὐδὲ τὸ τοῦ ἱερεμενάχου καὶ σφοῦ Νεοφύτου ἀνοκῆ παράδειγμα αἰωπήσωμεν.

(Σ. Β.)

ἔδος.» καὶ θεωρήσαντες ὅσον μέρος αὐτοῦ ἀναφέρεται εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας, (περὶ δὲ τοῦ πολιτικοῦ δὲν ἀνακατωνόμεθα) ὄρθον καὶ ὠφέλιμον, καταχωροῦμεν ἀπόσπασμα αὐτοῦ αὐτολεξεί εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν Σάλπιγγα, διὰ νὰ ὠφεληθῶσι παρ' αὐτοῦ καὶ οἱ ἀνάγνωσταί ἡμῶν.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΗΜΑ ΗΘΙΚΟΝ ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΘΕΤΙΚΟΝ.

Ὅταν ἐνθυμηθῶμεν τὰ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως οἰκιακὰ καὶ κοινωνικὰ τῶν Ἑλλήνων ἦθη, καὶ ρίψωμεν τὸ βλέμμα καὶ εἰς τὰ σημερινά, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ λυπηθῶμεν βαθυτάτην λύπην, νὰ μὴ διερευνήσωμεν τοὺς λόγους τῆς διαφορᾶς καὶ μεταβολῆς, καὶ νὰ μὴ ἐπιζητήσωμεν τοὺς τρόπους τῆς θεραπείας. Ἐκρέματο μὲν τότε ὑπὸ τὰς κεφαλὰς τῶν Ἑλλήνων παράφορος ἡ βομφαία τῆς Ὀθωμανικῆς κατακτησεως· ἀλλὰ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τὸ πνευματικὸν καὶ πολιτικὸν κράτος ἐπαρηγόρει καὶ ἐπεσχίαζε τὸν κίνδυνον. Ἡ Ἐκκλησία θέλουσα ἡμέραν καὶ νύκτα τὰς πικρίας τοῦ ἔθνους μὲ τὴν γλυκεῖαν ἐλπίδα βελτίονος μοίρας ἐγκοσμίου τε καὶ ὑπερκοσμίου, ψωμίζουσα καὶ ποτίζουσα τὸ πολυπαθὲς ποίμνιον, ὡς μήτηρ καὶ τροφὸς οἰκτιρμῶν, ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ θησαυροῦ τῆς πίστεως καὶ διδασκαλίας, ἀπεδείκνυεν ἐκάστην μὲν Ἑλληνικὴν οἰκαγένειαν, ἐστίαν ἀθωότητος καὶ πατριάρχικῶν ἀρετῶν, ὅπου ἠκμαζον τὸ πρὸς τὸν πατῶν Θεὸν σέβας καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους αἰδώς, ἡ γαμικὴ πίστις, ἡ εἰς τοὺς γονεῖς, γέροντας, προεστώτας, καὶ σφωτέρους ὀφειλομένη τιμὴ καὶ ὑποταγὴ, ἡ φιλαδελφία, ὁ ἱστορικός σύνδεσμος οἰκοδεσποτῶν καὶ ὑπηρετῶν, ἡ φιλοξενία· ἀπεδείκνυε δὲ καὶ τὴν κοινωνίαν αὐτόχρομα ταιαύ-

ψην, ἔπλαστον, λέγομεν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀπλοῦκην, ἀσφαλῆ καὶ γνησίαν περὶ τὰ συναλλάγματα. Ἐίχεν ἡ κοινωσία αὕτη καὶ τοὺς ὁμοεθνεῖς ἄρχοντας, ἐκκλησιαστικούς καὶ πολιτικούς, καὶ πολλάκις ἀφιλοκερδέστους, πολλάκις εὐκλειεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους ἔλειπον μόνον τὸ τῆς ἐθνικῆς αὐτονομίας συναίσθημα, καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐκ τῆς παρουσίας νόμων ἐξουσιαστῶν ἐγειρομένη ἀνευδοκίατος μεγαλοφροσύνη· εἶχε τοὺς ναοὺς καὶ τὰ τῶν ναῶν, τὰ σχολεῖα, τὴν ἐπιμέλειαν τῶν πτωχῶν τῆς κοινότητος, τῶν ἀσθενῶν, τῶν φυλακισμένων· καὶ ἔζη λοιπὸν μέχρι τῆς ἐπαναστάσεως ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς Ἐκκλησίας ἀθύπάρκτος κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον καὶ εὐνομούμενη πως ἐντὸς αὐτῆς τῆς αἰχμαλωσίας καὶ ἀνομίας, καὶ ἐξετελείτο θεῖον περὶ τοὺς Ἕλληνας τὸ σημεῖον Ἰωάν· τοῦ προφήτου! Ὅτι δὲ καὶ τὴν ἐπανάστασιν τὰ τοιαῦτα οἰκιακὰ, κοινωνικὰ καὶ πολιτικὰ τῶν Ἑλλήνων ἤθη παρεσκεύασαν καὶ κατέστησαν δυνατῆν, καὶ ὅτι ἐκεῖνα εἶνε ἡ ἀρχέγονος τῆς ἀπελευθερώσεώς των αἰτία, ὑπάρχει ἀναντιρρήτων καθ' ἡμᾶς· διότι ἔθνος μὲν μὲ ἤθη υγιᾶ καὶ ἀκίβδηλα, καὶ εἰς τὴν ἄβυσσον τῆς ἀπογνώσεως κείμενον, ἀνίσταται· ἔθνος δὲ διεφθαρμένον, καὶ ἂν ἀνασταθῆ καὶ λάβῃ πολιτικὴν ὑπαρξιν, οὔτε τὴν εὐνομίαν δύναται νὰ καρπωθῆ, καὶ τὴν αὐτονομίαν ὀλίγωρα θέλει χάσει· « ἀνεμος ποιμανεῖ αὐτό, κατὰ τὴν Γραφήν, καὶ ταφὴν ὄνου λήψεται »· ἤθη δὲ Ἑλληνικὰ, χωρὶς τὴν πίστιν τὴν ἐκλάμφασάν μὲν εἰς ἀνατολὰς διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ θεανθρώπου, παραδοθεῖσαν δὲ νεαρὰν εἰς τὰς καρδίας τῶν παλαιωτάτων ἡμῶν πατέρων, καὶ δι' αἰώνων ἑκτενῶν καὶ ἐνθίων ἀγῶνων δεδοκιμασμένην καὶ μέμνητορῆμένην ὀρθόδοξον καὶ ὡστικὴν, ἤθη, λέγομεν, Ἑλληνικὰ, χωρὶς ταύτην τὴν πίστιν, ἀδύνατον νὰ ὑπάρξωσιν. . . . .

Ἄλλη ἰσχυρὰ αἰτία παραφροσύνης καὶ ἐκδαιτησεως ἐθνικῆς εἶνε ἡ παρουσία τῶν . . . νόων τοῦτο συμβεβηκὸς ἐμφανισθῆν μετὰ τὴν ἐπανάστασιν, ὅπου οἱ παῖδες τῶν Ἑλλήνων διδάσκονται, ὁμοῦ μὲ γράμματα καὶ βάρματα, καὶ τὴν μουσικὴν τῶν προτεστατικῶν δογμάτων, προσφέρουσαν ἀνετον καὶ ἀπερίγραπτον ῥαστώνην εἰς τὰς περὶ] πίστεως κρίσεις, παριστάνουσαν τὴν ἔθιμα καὶ τὰς παραδόσεις τῆς ἐθνικῆς ὀρθοδόξου λατρείας ὡς προλήψεις καὶ βιαιτὰς δευσιδαιμονίας, προσκαλοῦσαν εἰς ἀνάπαυσιν διὰ φαινομένης ἀπλότητος, ἥτις βαθμηδὸν, ἀτομικευμένη καὶ ἐωσφορίζουμένη, κατανατᾷ μυριόστιμον τέρας, μυριόγλωσσον λάλημα, βιβυλῶνειον ἄκουσμα· ὡς ἂν ἡ χάος καὶ στοιχείων ἐκνοεῖ ἀντίρροσις, ἡ δημιουργία σατανικὴ καὶ ὄργια καταχθονία, ὅθεν ἐκφυσᾷται βαρὸ μὲν καὶ στυγερὸν πνεῦμα κατὰ τῆς φίλης καὶ πατροπαράδοτου θρησκευτικῆς ἐνότητος τῶν Ἑλλήνων, διχόνοια δὲ καὶ ἀναρχία οἰκιακὴ καὶ κοινωνικὴ, ἀνατροπὴ δὲ ἡθῶν καὶ χαρακτηρισμοῦ τοῦ ἔθνους παράρριζος, τέρας ἔχουσα τὴν ἀθειαν διὰ τῆς ποιμιλοδοξίας καὶ τοῦ Πυρρῶνισμοῦ. Ὅστις δὲ ἀπιστεῖ ὅτι εἰς τοιαῦτα ἀποσκοπεῖ καὶ ἀναγκάτως τελευτᾷ ὁ διάκοσμος τῶν ἐθνικῶν τούτων σχολείων, ἢ ἀναγνώση καὶ μελετήση κατὰ νόημα, διάφορα βιβλία ἐκδοδομένα παρὰ τῶν ἐκεῖ διδασκάλων ἢ τῶν συναδελφῶν, πρὸς οἰκοδόμησιν βέβαια καὶ τῶν ἀνωτέρων ἡλικιῶν τῶν ἡμετέρων Ἑλλήνων. Τί θέλει τότε εἰπεῖ; Ὅτι δὲν, εἰμὴ ὅτι μόνον τὸ ἐπ' ἀμβωνος κήρυγμα λείπει ἔτι παρ' ἡμῖν εἰς τοὺς ἐκ Δύσεως ἀνατελλαντας ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἀποστόλους, καὶ τρέχοντας, ὡς ἄστρα ἐκστατικά, παράστρατα καὶ ἀλλήθωρα, νὰ φωτίσωσι, νὰ χαριτώσωσι τὴν μητέρα τοῦ φωτός καὶ πατρίδα τῶν εὐαγγεῶν ἀποστόλων ἀνατολῆν! . . . Ἄλλο ἢ ἀνεξέθρησκία, καὶ

ἄλλο ἢ ἀθηναίκα. Τὴν μὲν πρώτην ὑπαγορεύει ἡ φιλόφρωνος πολιτικὴ ὑπὲρ τῶν παρυφισταμένων ἑτεροδόξων θρησκουμάτων, χωρὶς βλάβην τῆς ἐπικρατούσης ἐθνικῆς πίστεως· τὴν δὲ δευτέραν εὐθὺς ὁμολογεῖ καὶ ἀναγορεύει ὅτις, ἄρχων τῆς πολιτείας, ἀνέχεται ἀδιαφόρως καὶ ἀναλήγτως προφανεῖς ἀποπειράς ξένης προσηλυτείας, καὶ κυβερνήτης ὧν κοιμᾶται, καὶ ἐγκαταλείπει τὸ κοινωνικὸν σκάφος διανοιγόμενον πανταχόθεν καὶ πανταχόθεν διαπερῶμενον ἀπὸ ὑδάτων καὶ ἑτοιμὸν νὰ καταποντισθῇ μὲ τὸ πλήρωμα, μὲ ὅλην τὴν περιουσίαν, μὲ τὸν κυβερνήτην αὐτόν. Προείπομεν ἤδη ὅτι πολλαὶ ἄλλοι αἰτίαι, ἐντόπιαι καὶ ἐπέισακτοι, πολεμικαὶ καὶ εἰρηνικαὶ, συνενήργησαν εἰς τὴν μετὰ τὴν ἐπανάστασιν ἠθικὴν ἀλλοίωσιν, ὅποια ἐξαιρέτως ἀπογομνοῦται εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν. Καὶ τὰ μὲν πολιτικὰ ἦθη, βλέπομεν καθ' ἡμέραν πόσον ἐλεεινά. Τῶν δὲ οἰκιακῶν καὶ κοινωνικῶν ἐκδηλοῦνται κηλίδες καὶ νοσήματα ἀνήκουστα ἢ μόλις ἀκουστὰ πρὶν τῆς ἐπαναστάσεως· ψυχρότης καὶ ὄλιος καὶ προσωχθισμὸς περὶ τὴν πάτριον εὐσέβειαν· πῶρωσις καὶ φρίκσις συνειδήσεως· ἀλογιστικὰ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους· γκρικοὶ ἀπολακτισμοὶ· αὐθάδεια καὶ ἀσχημοσύνη περὶ τοὺς γεννήτορας, περὶ τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ σοφωτέρους, μισοδελφία, φθοραὶ καὶ ἀπαγωγαὶ συγγενῶν γυναικῶν εἰς ἀθεσμία συναισέσια, καὶ ὀλιγωρία τῶν φρικτῶν ἐπιτηδεύματων τῆς ἐκκλησίας· ἐπιγαμίαι ἀπροφύλακτοι πρὸς πάσας φυλάς καὶ θρησκείας καὶ γλώσσας (1)· ἀπόθεσις καὶ ἀ-

(1) «Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις εἶδον τοὺς Ἰουδαίους οἱ ἐκάθισαν γυναῖκας Ἀζωτίας, Ἀμμωνίτιδας, Μωαβίτιδας καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἦσαν λαλοῦντες Ἀζωσιτῆ, καὶ οὐκ εἰσὶν ἐπιγινώσκοντες λαλεῖν Ἰουδαϊστὶ. Καὶ ἐμαρσεάμην μετ' αὐτῶν, καὶ κατηρασάμην αὐτοὺς, καὶ ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἄνδρας»

χρηάσις τοῦ ὑπηρετικοῦ ἐπαγγέλματος, καὶ ἀμηχανία τῶν οἰκοδεσποτῶν· ἀπιστία, κακουργία, παγγραφία, κλεψιγραφία περὶ τὰ συναλλάγματα· ὠμότης περὶ τοὺς πάσχοντας· ἀθείαστος, πλανήτης νοῦ μετεωρισμὸς, καὶ βυθίστη, θνητόψυχος ὑλοπᾶθεια· ὅλοι θεολόγοι καθ' ἑαυτοὺς, ὅλοι πολιτικοί, ὅλοι σοφοί, ὅλοι γραμματεῖς, ὅλοι συζητηταί φέροντες ἀνά στόμα τ' ὄνομα τοῦ ἰθ' αἰῶνος· ἐδῶ νομικοὶ ἀμείλικτοί χρησιμοδότης, ἀνυμῶντες περὶ τοὺς τύπους ἀλλοδαπῶν θεομοθετημάτων, (πολλοὶ δὲ καὶ στρεψόδοκοι πανοῦργοι)· ἐκεῖ τῶν δημοσίων χρητομάχοι καὶ χρηματιστικοὶ διαχειρρισταί· πλῆθος ἀργῶν, πλῆθος μειωστῶν, πλῆθος λοιμῶν ὀγκωμένων εἰς τὰς ἀγυῖας νυχθήμερον ὀγκηθῶν· σωρὸς καφενείων, οἰνοπωλείων, σωρὸς πορνῶν καὶ χαμαιτυπείων.

Πρὸς ταῦτα πάντα τὰ νοσήματα τὰ κακοῦντα σήμερον ἡ ἐπαπειλοῦντα ἀμφοτέρω τὰ φύλα, τὰς ἡλικίας, καὶ τάξεις τῶν Ἑλλήνων, φαίνονται μὲν μάλιστα θεραπευτικαὶ καὶ ἡ παιδαγωγικὴ καὶ ἡ νομοθετικὴ, ὅταν, μέτοχοι τῶν ὑγιῶν πλεονεκτημάτων τοῦ τρέχοντος αἰῶνος, συνταχθῶσιν Ἑλληνικῶς, ἀλλ' ὅχι ξενικῶς, Ἀνατολικῶς, ἀλλ' ὅχι Δυτικῶς· ὑπάρχει δὲ δραστήκιωτατον ἰατρεῖμα καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου, ἀναζωοῦμενον κραταιῶς εἰς τὰ γαῖλα τοῦ ἡμετέρου κλήρου. Ἀλλ' ὃ κῆρυγμα δὲν δύναται θεοπροπεῶς νὰ ἀναγερθῇ, οὔτε ἄλλη οὐδεμία βελτίωσις ἐκκλησιαστικὴ νὰ τελεσθῇ ἂν πρότερον δὲν ὀργανωθῶσι τὰ τῆς ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως· οὕτως, ὥστε αὐτὴ μὲν νὰ μὴ ἦναι οὐτ' αἰχμάλωτος οὔτε κυρία τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, ἐλευθέρα

καὶ ἐμαδάρωσα αὐτοὺς, ἐνώρισσα αὐτοὺς ἐν τῷ Θεῷ, ἂν ὄντως τὰς θυγατέρας ὑμῶν τοῖς υἱοῖς αὐτῶν, καὶ ἐὰν λάβητε ἀπὸ τῶν θυγατέρων αὐτῶν τοὺς υἱοὺς ὑμῶν. Νάεμ. Κεφ. ιγ.

να βάλῃ εἰς πρᾶξιν τοὺς θεῖους νόμους, τῶν ὁποίων τὴν παρκαταθήκην κρατεῖ, πάντοτε ἐπωφελῆς καὶ βοηθητικῆ πρὸς τοὺς ἀρχοῦντας καὶ τοὺς ἀρχομένους, ὁ δὲ κληρὸς ἐν γένει νὰ ἀπολαύῃ τῶν προσηκουσῶν τιμῶν καὶ προσόδων, νὰ ἐγγεῖται τούτων ἀξίωμα καὶ εἰς τὸ συναιδὸς του καὶ εἰς τὴν ὑπόληψιν τοῦ λαοῦ, δυνάμενος νὰ εὐεργετῇ καὶ ὕλικῶς τοὺς τεθλιμμένους, καὶ νὰ φιλοξενῇ, καὶ ν' ἀποκτᾷ δικαίαν καὶ ἀναγκαίαν ἐπιβροχὴν. Καὶ τότε ἡ ἱερὰ Σύνοδος, αἴρουσα κύκλω τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ζητοῦσα, θέλει εὐρεῖ ἐντός τοῦ ὀρθοδόξου Ἰσραὴλ ἄνδρας ἀξίους καὶ δι' ἐπιστήμην καὶ δι' ἀρετὴν καὶ δι' εὐφυΐαν ν' ἀναβῶσιν εἰς τὸ σάλπισμα τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ Μηνιᾶτου, τοῦ Οἰκονόμου. « Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἔργαται ὀλίγοι. » . . . .

Λόγος Β'. Περὶ Πίστεως. Περὶ θαυμασίου νοσησέως καὶ ἐκτίσεως ταύτης.

Καὶ αὐτὸς συνέθεται πολλοὶ ὅτι μακρὴν χωρὶν καὶ
πρὸς τὴν θύραν καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. Μαρκ. Β, 2.

Πόσῃ μεγάλῃ δυνάμει ἔχει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς ἀνθρωπίνους καρδίας! Αὐτὸς τὰς κινεῖ, τὰς μεταβάλλει, τὰς ἀγιάζει, τὰς τελειοποιεῖ. Βλέπομεν τοῦτο φανερὰ εἰς τὸ σημερινὸν εὐαγγέλιον. Ἰκίονσα δὲ ὁ λαὸς, ὅτι ὁ Κύριος ὑπέβηεν εἰς οἶκον, καὶ εὐθέως ἔτρεξεν πρὸς αὐτόν, καὶ τόση ἦεν ἡ συνδρομὴ τοῦ λαοῦ, ὥστε δὲν ἠμπόρει τις πλέον εἰς αὐτὸν νὰ εἰσέλθῃ. Καὶ εὐθέως συνέχθησαν πολλοὶ ὥστε μακρὴν χωρὶν καὶ τὰ πρὸς τὴν θύραν καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. Βλέπομεν ὁμῶς τοῦτο φανερώτερον εἰς τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ἐπροξένησεν εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὅταν ἐκηρύχθη ἀπὸ τοῦ Ἀποστόλου. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ κηρυττόμενος ἀπὸ τὸν Κύριον ἐσύστησε τὴν ἐκκλησίαν,

καὶ παρσκήνησε τοὺς Ἀποστόλους νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν. Ὁ αὐτὸς θεῖος λόγος κηρυττόμενος ἔπειτα ἀπὸ τοῦ Ἀποστόλου: ἐξέτεινε τὴν ἱερὰν μας Πίστιν εἰς ὅλα τὰ ἔθνη, καὶ ἐστήσε πανταχοῦ τὸ θριαμβευτικὸν ξύλον τοῦ σταυροῦ. Ὁ τρόπος ὅμως καὶ τὰ μέσα, τὰ ὁποῖα μετεχειρίσθη ὁ Κύριος, ὅταν ἐσύστησε καὶ ἐξέτεινε εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην τὴν Πίστιν, εἶναι τόσον θαυμαστά καὶ θεῖα, ὥστε εἶναι ἀδύνατον κάθε λογικὸν πνεῦμα ὅταν καλῶς τὰ σταχασθῇ νὰ μὴ ὁμολογήσῃ ὅτι μόνος ὁ Παντοδύναμος Θεὸς ἠμπόρει νὰ κατορθώσῃ ταῦτα πάντα.

Καὶ τῶντι τί ὠραῖον θέαμα! ὅταν βλέπωμεν τὸν Κύριον ἡμῶν νὰ μεταχειρίζεται ὅλα τὰ ἐναντία μέσα τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ φρονήσεως, ὅταν ἠθέλησε νὰ κατορθώσῃ τὸ μέγιστον καὶ ὑψηλότερον ἔργον τῆς ἐπιστοφῆς τοῦ κόσμου εἰς τὴν ἀληθειαν καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν! Πανταχοῦ ἔβασίλευεν ἡ εἰδωλολατρεία καὶ ἡ διαφθορά. Εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου ἦτον ὑφούμενοι τόσοι μεγαλοπρεπέστατοι βωμοὶ τῶν ψευδονύμων θεῶν, καὶ ἐπρόσφερον ἀκαταπαύτως ἀπείρους θυσιάς εἰς τοὺς δαίμονας. Μόνος ὁ θεὸς δὲν ἐγνωρίζετο καὶ δὲν ἐλατρεύετο ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Μόλις εἰς ἓνα μικρὸν μέρος τοῦ κόσμου, εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἐλατρεύετο ὁ ἀληθινὸς θεός. « Γνωστὸς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὁ Θεός. » ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν συχνάκις ἐφαίνετο ἡ εἰδωλολατρεία, μεμιγμένη μὲ τὴν ἀληθινὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ, διότι ὁ λαὸς τῶν Ἰουδαίων φυσικὰ ἐκλίνα πρὸς ταύτην τὴν πλάνην. Ἦλθεν ὁ Κύριος, διὰ νὰ καθαρῖσῃ τὴν γῆν ἀπὸ τούτους μολυσμοὺς: ἦλθε διὰ νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸν οὐρανίον του Πατέρα τὴν ὀρελούμενην δόξαν, καὶ νὰ διδάξῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀληθινὴν λατρείαν, καὶ τὴν ἀληθινὴν εἰρήνην καὶ μακαριότητα. Διὰ νὰ κατορθώσῃ ὅλα ταῦτα, ἐκλέγει δώδεκα μαθητάς, σύμβουλῃ

θούς εἰς τοῦτο τὸ ὑψηλὸν ἔργον· ἀλλ' οὗτοι οἱ μαθηταὶ ἦσαν καὶ ἀμαθεῖς, καὶ πτωχοὶ, καὶ ἀσχατοὶ, καὶ στερημένοι ἀπὸ ἅλα τὰ ἀνθρώπινα μέσα, τοὺς στέλλει εἰς ἅλα τὰ ἔθνη διὰ νὰ διδάξωσιν ἅσα τοὺς ἐδιώρισεν· τοὺς προστάζει νὰ μὴ λάβωσι μὴτε ἀργύριον μὴτε χρυσίον, μὴτε βῆβρον μὴτε ἄλλα τι· τοὺς λέγει νὰ μὴ φοβῶνται ἄσους· φοναύουν τὸ σῶμα, νὰ μὴ προμελετώσιν τι μέλλον νὰ ἀπολογηθῶσιν ἐνώπιον τῶν τυράννων, νὰ μὴ ἔχωσιν τὰς ἐλπίδας τῶν παρὰ εἰς αὐτὸν, καὶ νὰ νομίζωνται ὡς τόσα πρόβατα μεταξὺ αἰμοφόρων λύκων. Στέλλει τοὺς ἀμαθεῖς διὰ νὰ διδάξωσι τοὺς σοφοὺς, τοὺς ἀδυνατοὺς, διὰ νὰ πολεμήσωσι μὲ τοὺς δυνατοὺς, τοὺς πτωχοὺς διὰ νὰ ἐλέγξωσι τοὺς πλουτίους τοῦ κόσμου, τὰ ἐξουθενήματα τοῦ λαοῦ διὰ νὰ ἀντιπαράταχθῶσιν ἐναντίον εἰς ἅλας τὰς ἀνθρωπίνους δυνάμεις· τοὺς στέλλει διὰ νὰ καθαρῶσιν τὸν κόσμον ἀπὸ τὴν διαφθορὰν καὶ ἀπὸ τὴν ἀσέβειαν καὶ νὰ ἐμφυτεύσωσι τὴν ἀρετὴν, τὴν ἀλήθειαν, τὴν θεοσέβειαν. Καὶ τοιοῦτον ἐπιγείρημα τόσον δεινὸν, τόσον δύσκολον, καὶ τόσον ἀδύνατον νὰ κατορθωθῇ μὲ τοιαῦτα μέσα, λάμβάνει τὴν εὐτυχιστέραν ἔκθεσιν.

Ἐἰς τοὺς λόγους τῶν Ἀποστόλων καταδεικνύονται οἱ εἰδωλολάτραι τοὺς βωμοὺς τῶν, καὶ οἱ ἔβραῖοι τὰς συναγωγὰς τῶν, ἢ τὰ μεταβάλλον εἰς μεγαλεπρεπεστάτους ναοὺς τοῦ θεοῦ ἀνθρώπου Σωτῆρος. Οἱ φιλόσοφοι παύουν τὰς φιλονικίας τῶν, οἱ πλούσιοι καταφρονοῦν τὰ πλούτη τῶν, οἱ μεγάλοι τὰ ἐπαγγέλματά τῶν, οἱ βασιλεῖς τοὺς θρόνους τῶν, οἱ τύρανοι τὴν ἰσχυρίαν τῶν, γίνονται εὐπειθεῖς μαθηταὶ τοιούτων νέων καὶ παραδόξων διδασκάλων, καὶ μεταβάλλουν ἐν τῷ δόλῳ οἱ ἄνθρωποι καὶ φρονήματα καὶ πολιτείας· ἀφίπνουν τὰς δεισιδαιμονίας, τὰς προλήψεις, τὰ πάθη, καὶ καταγίνονται εἰς τὴν λατρειάν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ· καταφρονοῦν τὸν

κόσμον, καὶ ἅλα τὰ πρόσκαιρα, καὶ δὲν ἐπιθυμοῦν παρὰ τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ αἰώνια· ἅσα ἕως τότε ἐπεθύμουν οἱ ἄνθρωποι εἰς τὰ ὅποια ὑπελάμβανον ὅτι ὑπάρχει ἡ εὐδαιμονία τῶν ἀνθρώπων, καθὼς εἶναι τὰ πλούτη, αἱ ἡδοναὶ, ἡ δόξα, τὰ μεγαλεῖα, καὶ ἄλλα παρόμοια, τὰ νομίζουσιν μωρία, καὶ ἀπολουθοῦν τὸν σταυρὸν τοῦ κυρίου. Χαίρονται ὅταν καταφρονῶνται, ὅταν διώκωνται, ὅταν θυσιάζωνται διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Σωτῆρος. Ποῖος ἐχάρισεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους τόσον εὐγλωττίαν, εἰς τοὺς ἄνθρώπους τόσον εὐπειθειαν, εἰς τοὺς δαιμονιακὸν φόβον, καὶ εἰς ἅλα τὰ ὄντα τόσον μεταβολήν; Ποῖος παρεκίνησε τὰς τρεῖς τὰς πέντε χιλιάδας ἀνθρώπων νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τοὺς λόγους τοῦ Πέτρου; Ποῖος κατέπεισε τοσοῦτους ὑπερηφάνους νόμους, τοσοῦτους σοφιστὰς καὶ φιλονίκους ἄνδρας νὰ πιστεύσωσι τόσον εὐκόλως τὰ ὑψηλὰ μυστήρια τῆς ἡμετέρας Πίστεως, τὰ ὅποια ὑπερβαίνουν ἅλους τοὺς ὄρους τοῦ λογικοῦ, καὶ εἶναι ἀδύνατον ἀνθρωπίνως νὰ ἐξηγηθῶσι; Ποῖος τοὺς ἔκαμε νὰ πιστεύσωσι τὰ ὑψηλὰ μυστήρια τῆς ἁγίας Τριάδος, καὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, δηλαδὴ ἕνα Θεὸν εἰς τρία πρόσωπα, καὶ ἕνα Θεὸν γινόμενον ἄνθρωπον, καὶ ἀποθανόντα εἰς τὸν σταυρὸν, ὡς κατὰ δίκον μεταξὺ δύο κηκοῦργων; Ποῖος τοὺς ἔκαμε νὰ πιστεύσωσι τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, τὸ αἰώνιον τῆς κολάσεως καὶ τῆς οὐρανοῦ βασιλείας, τὴν δύναμιν καὶ τὰ θεύματα τῶν Μυστηρίων μας, καὶ τῶν ἄλλων ἀκαταλήπτων πραγμάτων τῆς ἱερᾶς μας Πίστεως; Ποῖος τοὺς ἐμψύχωσε διὰ νὰ ἐκτελέσωσι τὰς ἐντολὰς τοῦ εὐαγγελίου, αἱ ὅποια ἐναντιοῦνται εἰς ἅλας τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκὸς, καὶ τῆς ἀνθρώπινου καρδίας; Τίς ἄλλος ἐδύνατο νὰ κατορθώσῃ ἅλα ταῦτα, παρὰ ὁ Παντοδύναμος Θεός, ὅστις μόνος ἔχει τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων εἰς τὰς χεῖράς του, καὶ δύναται νὰ τὰς μα-

καθάλη όταν θέλη κατά την ἀρέσκειάν του; Ο θεός μόνος ἡμπορεῖ νὰ καταπείσῃ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ νὰ τοὺς χάρισῃ τὰς ἀναγκαίαις χάριτας, διὰ νὰ νικήσωσι τὰ πάθη των, νὰ ἀφήσωσι τὰ φρονήματά των, νὰ μεταβάλωσι τὰ ἦθη των, καὶ νὰ γίνωσιν εἰς μίαν στιγμὴν ἀνθρωποὶ νέοι, ἀνώτεροι τοῦ κόσμου, τόσοι ἐπίγειοι ἄγγελοι. Καὶ διὰ νὰ δείξῃ σαφέστερον εἰς ὅλον τὸν κόσμον τὴν αὐτοῦ παντοδυναμίαν, ἔλαξεν ἐπὶ ταυτοῦ, δώδεκα τοιαῦτα ποταπὰ ὑποκείμενα, πάντῃ ἀνάξια τοιούτων ἐπιχειρημάτων· πλὴν τὰ ἐκόσμωσεν εἰς μίαν βροτὴν μὲ τὴσιν σοφίαν, μὲ τὴσιν ἀγιότητα, μὲ τὴσιν μεγαλοφυχίαν, μὲ τὴσιν ἰκανότητα, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου μετέβαλον τὸ πρόσωπον τῆς γῆς.

Τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα ἦτο τόσον δύσκολον, ὥστε κατὰ τὴν γνώμην τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ἐὰν ἤθελον ἔχει οἱ Ἀπόστολοι τὴν εὐγλωττίαν τοῦ κόσμου, ὅλα τὰ πλούτη, ὅλην τὴν δύναμιν, δὲν ἤθελον δυνῆθαι ποτὲ νὰ μεταβάλωσι τὸν κόσμον καὶ νὰ ἐπιστρέψωσιν ὅσας μυριάδας ψυχὰς μὲ τὴσιν εὐκολίαν καὶ μὲ τὴσιν ταχύτητα. Βλέπομεν τὸν πλάτωνα μὲ ὅλην τὴν αὐτοῦ θαυμασίον φιλοσοφίαν, ὅτι δὲν ἐστάθη ἰκανὸς νὰ καταπείσῃ μίαν μικρὴν πολιτείαν νὰ ζῆ κατὰ τοὺς νόμους του. Βλέπομεν πρὸς τούτοις τοὺς Βασιλεῖς τοῦ κόσμου μὲ ὅλην τὴν δύναμιν καὶ μὲ ὅλα τὰ ἀνθρώπινα μέσα νὰ μὴν ἡμπορώσι ποτὲ νὰ καταπείσωσι τοὺς ὑπηκόους των νὰ ζῶσι κατὰ τὰ φρονήματά των· ἡμποροῦν νὰ τοὺς ὑποδουλώσωσι, νὰ τοὺς πτωχεύουν, νὰ τοὺς τυράννοῦν, νὰ τοὺς φινεύουν, ἀλλ' ὅχι ποτὲ νὰ τοὺς κάμωσι νὰ φρονοῦν ὅπως θέλουν. Τοῦτο μόνον εἶναι ἴδιον Θεοῦ, καὶ τοῦτο ἐστάθησαν ἰκανοὶ νὰ τὸ κατορθώσωσι δώδεκα μόνον ἄνθρωποι ἀμαθεῖς, ἄπολοι, ἀπολίτευτοι, δειλοὶ, ἔχοντες ὅμως τὰ πάντα, ὡπλισμένοι ὄντες, μὲ τὴν χάριν καὶ μὲ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ

Θεοῦ ἀνθρώπου. Σωτήρος. Καὶ τῷ ὄντι ἡ ἐπιστροφή τοῦ κόσμου εἰς τὸ εὐαγγέλιον, ἥτις δὲν ἐδύνατο ποτὲ νὰ κατορθωθῆ μὲ ὅλα τὰ ἀνθρώπινα μέσα, ὅταν τὴν βλέπομεν κατορθωμένην τόσον θαυμασίως, χωρὶς κίνηνα μέσον ἀνθρώπινον, δὲν ἀναγκαζόμεθα νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι εἶναι ἔργον τῆς δεξιᾶς τοῦ ὀπίστου, καὶ ὅτι τοιαύτη πίστις εἶναι θεία, οὐράνιος, καὶ συστημένη ἀπὸ τὸν Πατέρα τῶν φώτων καὶ ἀπὸ τὸν Κύριον τοῦ παντός;

Τοῦτο δὲ φαίνεται ἀκόμη σαφέστερον, ὅταν σταχασθῶμεν τοὺς πολέμους, τὰς ἀντιτάσεις, τὰς βρασμούς καὶ τὰ δεινὰ, τὰ ὅποια συνήντησαν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὴν κήρυξιν τοῦ εὐαγγελίου. Εὐθὺς ἔταν ἤρχισαν νὰ διδάσκωσι ταύτην τὴν οὐράνιον διδασκαλίαν, ἀμέσως οἱ Ἑβραῖοι, οἵτινες ἐσταύρωσαν τὸν Κύριον, πρῶτοι ὀπλίζονται μὲ ὅλην τὴν μανίαν ἐναντίον των. Τοὺς προστάζουν νὰ σιωπήσωσιν, ἀλλ' οἱ Ἀπόστολοι γενναίως ἀποκρίνονται, ὅτι μᾶλλον δεῖ πειθαρχεῖν τῷ Θεῷ παρά ἀνθρώποις· τοὺς μαστιγώνουν, καὶ αὐτοὶ περιχαρῶς ἀναχωροῦν ἀπὸ τὴν συναγωγὴν, ὅτι ἠξιώθησαν νὰ ἀτιμασθῶσι διὰ τὸν Κύριον. Τοὺς ἐξορίζουν ἀπὸ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ διασκορπίζονται εἰς ὅλα τὰ ἔθνη. Διδάσκουν εὐτόλμως εἰς αὐτὰ ταύτην τὴν οὐράνιον καὶ ἀκατάληπτον διδασκαλίαν, καὶ ἀμέσως οἱ Αὐτοκράτορες τῆς Ρώμης, οἵτινες τότε ἦσαν οἱ Κύριοι τοῦ παντός, στέλλουν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς Οἰκουμένης ἐκεῖνα τὰ τρομερὰ καὶ κεραινώδη ψηφίσματα, τὰ ὅποια καταδικάζουν εἰς τὸ πλέον δεινὰ βασανιστήρια καὶ εἰς τὸν πλέον σκληρὸν θάνατον, ὅποιον κηρύττει ἡ ἐπαγγελία ταύτην τὴν διδασκαλίαν. Ὁλος ὁ κόσμος ἐπλημμύρησεν ἀπὸ τὰ αἵματα τῶν χριστιανῶν· οἱ τύραννοὶ καταδικάζουσι τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς Ἀποστολικούς ἄνδρας εἰς τοὺς πλέον ἀπανθρώπους θανάτους, καὶ αὐτοὶ λατρεύουν καὶ κη-

ρίττον γενναίως τὸν Κύριον. Διὰ τριακοσίους χρόνους δλοκλήρους ἐβάσταξεν οὗτος ὁ φοβερός πόλεμος, καὶ διὰ τριακοσίους χρόνους ἔλαι αἱ ἐπαρχίαι τῆς Ρώμης, ὅλα τὰ ἔθνη, ὁ κόσμος ὅλος ἦτο τὸ θέατρον τῆς σφαγῆς καὶ τῆς ἀπανθρωπίας τῶν τυράννων, καὶ τῆς γενναιότητος καὶ τῆς ὑπομονῆς τῶν ἐνδύξων ἡερτύρων τῆς Πίστειος· τέλος πάντων δὲν δύνανται πλέον νὰ ἀντισταθῶσιν οἱ Ἀυτοκράτορες εἰς ὅλα ταῦτα, καὶ κλίνουν τὸν ἀγένα εἰς τὸν ἐνδόξον ζυγὸν τῆς Πίστειος· γίνονται χριστιανοὶ καὶ προστατεύουσι καὶ ὑπερασπίζονται ἐκείνην τὴν θρησκείαν, τὴν ὁποίαν δὲν ἐδυνήθησαν μὲ κανένα τρόπον νὰ νικήσωσι. Τίς ἐδύνατο νὰ κατορθώσῃ ὅλα ταῦτα, παρὰ ὁ Παντοδύναμος Θεός, ὅστις ἠθέλησεν οἱ ἄσπολοι νὰ νικήσωσι τοὺς ὀπλισμένους, τὰ πρόβατα τοὺς λύκους, οἱ φονευθέντες τοὺς φονεῖς, διὰ νὰ ἀποδείξῃ μὲ ὅλους τοὺς τρόπους, μὲ ὅλα τὰ ἐπιχειρήματα, καὶ μὲ ὅλα τὰ μέσα τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ θεῖον τῆς Πίστειος μας, καὶ ἵνα νὰ μὴ μείνῃ κανμίαι ἀπολογία ἐξ ὀσσοῦ ἀναισχύνης καὶ ἀνοήτως τολμοῦν ἀκόμη ἢ νὰ μὴ κλίνουν τὸν ἀγένα, ἢ νὰ ἀμφιβάλλουσι εἰς μίαν Πίστιν τόσον λαμπρὰν καὶ οὐράνιον, ἀποδείξιμην μὲ ὅλας τὰς θείας καὶ ἀνθρωπίνους ἀποδείξεις.

Οὕτω λοιπὸν θαυμασίως ἐσυστήθη καὶ ἐκτέθη εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης ἡ Ἱεράμας Πίστις μὲ μόνον τὸν ὑψηλὸν βραχίονα τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ. Οὕτω θαυμασίως διεσώθη διὰ δεκαοκτὼ δλοκλήρους αἰῶνας καὶ ἐπέκεινα ἕως τὴν σήμερον, καὶ θέλει διασωθῆ μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος, κατὰ τὰς ἀψευδαῖς ὑποσχέσεις τοῦ Κυρίου. Ἀληθινὰ οἱ τυράννοι τὴν ἐπολέμησαν ἀπανθρώπως, ἀλλ' οἱ τυράννοι πρὸ πολλοῦ ἠφανίσθησαν, καὶ ἡ ἀγιωτάτη ἡμῶν Πίστις, σώα καὶ ἀκέραια θριαμβεύει, Ἀληθινὰ μύριοι Ἀίρετικοὶ εἰς

διαφόρους αἰῶνας ἠγωνίσθησαν νὰ μολύνωσι καὶ νὰ διαφθείρωσι τὰ ἱερά της δόγματα, ἀλλ' ὁ οὐράνιος ταύτης νυμφίος τὴν ἔσταιλεν ἐγκαίρως ἄνδρας τιφωτισμένους ἀπὸ τῆς θείαν σοφίαν του, οἵτινες ὡς ἱστὸν ἀράχνης διέλυσαν τοὺς δολίους καὶ πολυπλόκους μαγγανίας, καὶ ἤλεξαν τὸ ἀσεβὲς τῶν αἰρετικῶν. Ἀληθινὰ ἐνίοτε ἐφαίνεται, ὅτι τὰ ἄγρια κύματα τῆς ἄλμυρᾶς θαλάσσης τῶν αἰρέσεων κατεπόντησαν τὸ σκάφος τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' αἰφνιδίως ἀπροσδόκητος γαλήνη παράδοξως διέσωζε τοῦτη τὸ οὐράνιον σκάφος, καὶ διασκίδαζεν εἰς ῥοπήν ὀφθαλμοῦ ταύτας τὰς φοβερὰς τρικυμίας. Ἀληθινὰ οἱ αἰρετικοὶ ἐνίοτε ὀπλισμένοι μὲ τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν, μεῖσπειρα χρήματα, καὶ μέσκα, καὶ μὲ ἔθνη τὴν σοφίαν καὶ ἐμπειρίαν τοῦ Κόσμου καὶ τοῦ Ἄδου ἐφαίνοντ ὅτι ὑπερίσχυσαν τὴν Ὀρθοδοξίαν, καὶ ὅτι τὸ πᾶν ἠφανίσθη, ἀλλ' εἰς μίαν στιγμὴν ἀελπίστως οἱ Αἰρετικοὶ ἠφανίζοντο, ὅλα τὰ μέσα των, ὅλη ἡ σοφία καὶ ἡ ἐμπειρία των κατανοῦσαν εἰς τὸ μηδὲν, καὶ κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ πῶς καὶ τὸ τότε ἠκολούθησε τοῦτο. Πλὴν ἐκαίνοσ ὁ Παντοδύναμος Κύριος, ὅστις θαυμασίως τὴν ἐσώστησε, θαυμασίως τὴν ἔκτεινε εἰς ἔθνη τὴν οἰκουμένην, θαυμασίως τὴν διεφύλαξεν ἀπὸ τὰς διαφόρους ταύτης τρικυμίας, καὶ θέλει παρομοίως τὴν διαφυλάξῃ καὶ εἰς τὸ ἐξῆσ. Ἰπσοχέθη, ὅτι αἱ πύλαι τοῦ Ἄδου δὲν θέλουσι ὑπερίσχυσαι ποτὲ τὴν ἐκκλησίαν του, καὶ τῶντι διὰ 1836 χρόνους βλέπομεν, ὅτι ποτὲ δὲν ὑπερίσχυσαν, καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι καὶ εἰς τὸ ἐξῆσ δὲν θέλουσι ὑπερίσχυσαι ποτέ. Ἰπσοχέθη εἰς τοὺς Ἀπαστόλους καὶ εἰς τοὺς διαδόχους των, ὅτι θέλει εἶσθαι μὲ αὐτοὺς, ἕως εἰς τὸ τέλος τοῦ κόσμου, καὶ βλέπομεν τῶντι, ὅτι μέχρι τοῦδε δὲν μᾶς ἐγκατέλειψε καὶ ἐλπίζομεν ὅτι δὲν θέλει ποτὲ μᾶς ἐγκαταλείψει.

ὡς φαίνεται κατὰ τὸ παρὸν, ὅτι καὶ οἱ Αἰρετικοὶ τοῦ αἰ-
 ὄνος μας θριαμβεύουν. ὡς εἶναι ὠπλισμένοι μὲ ὅλην τὴν ἐμ-
 πειρίαν τοῦ κόσμου καὶ τοῦ Ἄδου. ὡς ἔχουν χρήματα, καὶ
 ὡς διαμοιράζουσι εἰς τοὺς ὀπαδοὺς των πρὸς διασφορὰν τῶν
 ὀρθοδόξων. ὡς περιέρχονται εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης
 διὰ νὰ κάμωσι προσηλύτους· ὡς φαίνονται ὅτι τὰ πάντα
 κατεπόντισαν, καὶ ὅτι εἶναι εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἀτυχίας των.
 Ὀλίγη ὑπομονή, ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, καὶ τὰ πάντα θέ-
 λουσι ἀποκατασταθῆ ὡς τὸ πρότερον. Ὀλίγη ὑπομονή καὶ
 θέλετε ἰδεῖ καὶ αὐτοὶ οἱ Αἰρετικοὶ νὰ λάβωσι τὸ αὐτὸ τέλος
 τῶν παρανομῶν καὶ βλασφημιῶν προκατόχων των. αἰρε-
 τικῶν, καὶ θέλουσι καταβυθισθῆ καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν Ἄδην, ἀπὸ
 τὸν ὅποιον ἐξῆλθον. Ποῦ εἶναι τώρα οἱ Ἀρειανοί, οἵτινες ἄλ-
 λοτε διὰ τούτους αἰῶνας ἐφαίνετο ὅτι εἶχον πανταχοῦ τὰ
 νικητήρια κατὰ τῶν ὀρθοδόξων; Αὐτοὶ ἠφανίσθησαν μ' ὅ-
 λους τοὺς ὀπαδοὺς τῶν βλασφημιῶν των, καὶ δὲν σώζονται
 τὴν σήμερον τὰ ὀνόματά των, παρὰ διὰ περισσοτέραν αὐ-
 τῶν κατασχύνην καὶ κόλασιν, καὶ διὰ περισσοτέραν δόξαν
 καὶ θρίαμβον τῆς ὀρθοδοξίας. Ποῦ εἶναι οἱ Νεστοριανοί, οἱ
 Εὐτύχιοι, οἱ Σαβέλιοι, οἱ Παυλιανοί, οἱ Πελαγίανοι, οἱ Δο-
 νατισταί, οἱ Γνωστικοί, καὶ τόσα ἄλλα ἄπειρα στίφη τῶν
 αἰρετικῶν, τὰ ὅποια ἔκαμον τῶν χρότων εἰς πᾶς ἡμέρας
 των, οἵτινες, ἐφαίνετο, ὅτι τὰ πᾶν κατεπόντισαν, καὶ ὅτι
 θέλουσι μείνει διαπαντός; ὅλοι αὐτοὶ ἠφανίσθησαν, ὅλοι κα-
 ταβυθίσθησαν εἰς τὰ τάρταρα τοῦ Ἄδου, ὅπου αἰωνίως θέλουσι
 δευρῶς κολασθῆσιν μὲ τοὺς δαίμονας, τοὺς ἀρχηγούς ἐρευ-
 ρετὰς ὅλων τῶν αἰρέσεων. Ὅλοι καθ' ἑκάστην βδελύσσον-
 ται ἀπὸ τοὺς γνησίους ὀρθοδόξους· ὅλοι ὀσημέραι ἀναθε-
 μιάζονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ὅλοι δεικνύουσι μὲ τὸ
 παράδειγμα των εἰς τοὺς ἀπογόνους καὶ εἰς τοὺς φρονήτους

ὅτι ματαίως ἐλπίζει τις νὰ εὐδοκηθῆ μὲ τὸ ψεῦδος, μὲ
 τὴν βλασφημίαν, καὶ μὲ τὴν αἵρεσιν.

ὡς ὠφελήσωμεν, ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, ἀπὸ τὰς δυστυ-
 χίας τῶν ἄλλων καὶ βλέποντες τὴν ἐλευσίην καὶ ἀξιοδύακρυ-
 τον κατάστασιν καὶ πρόσκαιρον καὶ αἰώνιον τῶν ὅσων ἠκα-
 λούθησαν τοὺς αἰρετικούς τῶν ἀπελλόντων αἰώνων, ὡς μὴν
 ἀπατηθῶμεν καὶ ἡμεῖς σήμερον ἀπὸ τὰ σοφίσματα καὶ ἀπὸ
 τὰς βλασφημίας τῶν σημερινῶν αἰρετικῶν, οἵτινες εἶναι
 ἀπειράκις κατὰ πάντα χειρότεροι ἀφ' ὅλους τοὺς προκατό-
 χους των. Ἐνθυμηθῆτε πῶς ἐτελεύτησαν τόσοι αἰρετικοί, καὶ
 τόσοι ἄπειροι ὀπαδοὶ των τὸ πάλαι, καὶ ἀναμείνεται ἀναμ-
 φιδύτως τὸ αὐτὸ τέλος καὶ εἰς τοὺς διαδόχους των μέχρι
 συντελείας τοῦ αἰῶνος. Οἱ ἀρχαῖοι αἰρετικοὶ καὶ οἱ ὀπα-
 δοὶ των ἠφανίσθησαν, ἀλλ' ἡ ἐκκλησία καὶ ἡ ὀρθοδο-
 ξία διεσώθησαν καὶ θριαμβεύουν. Οἱ σημερινοὶ αἰρετικοὶ
 καὶ οἱ ὀπαδοὶ των θέλουσι ἀφανισθῆ παραμυθίως, ἀλλ' ἡ ἐκ-
 κλησία τοῦ Χριστοῦ, θέλει πάντοτε νικᾶ καὶ θριαμβεύει.
 Τοῦτο τὸ προνόμιον, τὸ ἔλαβεν εἰς πρόκαι ἀπὸ τὸν οὐράνιον
 πατρὸς νυμφίον, διὰ τούτους αἰῶνας τὸ ἀπῆλαυσε, καὶ δὲν
 θέλει ποτὲ τὴν ἀφαιρεθῆ. Αἱ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀμε-
 ταμέλητοι, εἶναι αἰώνιοι, εἶναι ἀσφαλῆς. Ἐὸ πιστεύομεν, τὸ
 ὁμολογοῦμεν, τὸ βλέπομεν μὲ τοὺς ἰδίους μας ὀφθαλμούς·
 ἔαν σὰς λέγω ταῦτα ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί τὴν σήμερον
 δὲν σὰς τὰ λέγω διὰ τὰ συμφέροντα τῆς ὀρθοδοξίας, τὴν ὀ-
 ποῖαν μέλλω νὰ ὑπεραταξίζωμαι μέχριθανάτου, ἀλλὰ διὰ τὰ
 συμφέροντα τὰ ἰδικά σας, διότι ἡ ὀρθοδοξία δὲν ἔχει ἀνέγκη-
 κην ἀπὸ ἡμᾶς, ἀλλ' ἡμεῖς ἔχομεν τὴν μεγαλητέραν ἀνάγκην
 ἀπὸ αὐτῆν. Ἐάν μείνητε σθερεοὶ εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, καὶ εἰς
 τὴν ἱερὰν Πίστιν τῶν ἁγίων Προγόνων μας, σεις θέλετε
 ὠφελῆθῆ καὶ δοξασθῆ καὶ προσκαίρως καὶ αἰωνίως. Ἐάν τι-

ὅς κλίνουσι πρὸς τὰς παρεμβολὰς τῶν σημερινῶν αἰρετικῶν, αὐτοὶ θέλουσι καὶ ζημιωθῆ καὶ κέταισχυνοθῆ καὶ εἰς ταύτην καὶ εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν. ἀλλ' ἡ Ὀρθοδοξία μένει πάντοτε ἢ αὐτὴ σφῆ καὶ ἀκέραια καὶ θριαμβεύουσα. Δὲν δοξάζεται μήτε ἀτιμάζεται ἀπὸ ἡμᾶς, ἀλλ' ἡμεῖς δοξαζόμεθα ὅταν τὴν ἀκολυθῶμεν, ἡμεῖς γινόμεθα γνήσια τέκνα τοῦ Θεοῦ, καὶ κληρονόμοι τῆς οὐρανοῦ βασιλείας, ὅταν ἐκτελῶμεν τὰ ἱερὰ τῆς ἐντάλματα· καθὼς πάλιν ἡμεῖς ἀτιμαζόμεθα, ἡμεῖς ἀφανίζόμεθα, ὅταν ἀπομακρυνόμεθα ἀπ' αὐτὴν, καὶ καταφρονούμεν τὰ ἱερὰ τῆς ἐντάλματα. Διὰ τὴν ὑπόληψίν σας λοιπὸν, ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί, διὰ τὴν τιμὴν, διὰ τὰ ἀληθῆ καὶ μεγάλα σας συμφέροντα, διὰ τὴν αἰώνιον σωτηρίαν σας, διὰ τὰ ὅποια ἔχω χρέος ἱερὸν καὶ ἀπαραίτητον νὰ θυσιάσω τὰ πάντα διὰ ταῦτα τὰ ἱερὰ καὶ ὑψηλὰ ἀντικείμενα ἐνθέρμως ὡς παρακαλῶ, ὅσοι κατὰ δυστυχίαν ἕως τὴν σήμερον ἠπατήθητε ἀπὸ τὰ σοφίσματα καὶ ἀπὸ τὰ φλυαρίας τῶν αἰρετικῶν τοῦ αἰῶνος, μισήσατε ταύτας ἐκ καρδίας, ἐπιτρέψατε πάλιν ὀλοψύχως εἰς τὸν Θεόν, ἐγκαλοποιήσατε τὰ ἱερὰ δόγματα τῆς ὀρθοδοξίας, ἐκπληρώσατε ἀληθῶς καὶ γνήσιως, ὅσα μᾶς διορίζει αὕτη ἡ φιλεὺσπλαγχνος Μητήρ, καὶ φανείτε κατὰ πάντα ἄξια τέκνα τῆς. Καὶ ἀγαπητοὶ μου ἀδελφοί ὡς παρακαλεῖ με τὸ στόμα μου ἢ ἡ ἐκκλησία, ἢ τις ἄλλο δὲν ἐπιθυμεῖ καὶ δὲν θέτει εἰς τὸν Θεὸν νύκτα καὶ ἡμέρα, παρὰ τὴν ἐπιστροφὴν σας καὶ τὴν σωτηρίαν. Σᾶς παρακαλεῖ ὁ ἑσταυρωμένος, μὲν Κύριος ὅστις ἔχυσεν ὅλον τὸ πολύτιμόν του αἷμα διὰ σᾶς, διὰ νὰ σᾶς κάμῃ γνήσιὰ τέκνα ταύτης τῆς ἱερᾶς τοῦ νόμου. Σᾶς παρακαλοῦν οἱ Ἀπόστολοι, καὶ τῶσοι ἀποστολικοὶ ἄνδρες, οἵτινες τόσα ὑπέφεραν νὰ κηρύξωσι, νὰ στηρίξωσι, νὰ ὑπερασπισθῶσι, τὰ ἱερὰ δόγματα τῆς ὀρθοδοξίας. Σᾶς παρακαλοῦν κατὰ μί-

μῆσιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, καὶ οἱ Πατριάρχαι καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς, καὶ ἅπας ὁ κλήρος οἵτινες ἄλλα δὲν ἐπεθυμοῦν περισσότερο παρὰ τοῦτο, τὸ νὰ ἴδωσιν τὰ ἀγαπητὰ καὶ πνευματικὰ τέκνα των νὰ ἦναι ὅλα ὀρθόφρονα, εὐσεβεῖ, γνήσια, καὶ ἅγια μέλη τῆς ἀγίας μας ἐκκλησίας, διότι ὅλοι λυποῦνται διὰ ταύτην τὴν ψυχρότητά σας καὶ ἀδιαφορίαν τῆς Πίστεως, καὶ ἀμνημονοῦν πῶς νὰ τὴν διορθώσωσι. Σᾶς παρακαλοῦν τέλος πάντων οἱ γονεῖς, αἱ γυναῖκες, οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι, οἱ ὅποιοι μεγάλως θλίβονται, ὅταν βλέπωσι καὶ ἀκούωσι νὰ καταφρονῆτε με τῶς λόγους καὶ με τὰ ἔργα τὰ ἱερὰ ἐντάλματα τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ νὰ παροδεύητε ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα καὶ πατρῷα ἡμῶν τιμαλφέστατα ἀγαθὰ. Παρηγορήσατε λοιπὸν, ἀδελφοί, με τὴν ἐπιστροφὴν σας πρὸς τὴν ἀληθειάν, τὸν Κύριον ἡμῶν, τοὺς ἁγίους Ἀγγέλους, τοὺς Ἀποστόλους, καὶ ὅλην τὴν ἐπουράνιον Ἱερουσαλήμ, τὴν παμφιλτάτην ἡμῶν πατρίδα. Παρηγορήσατε τόσα σεβάσμα καὶ ἀγαπητὰ ὑποκειμένα, τὰ ὅποια ὡς κάμνουν τόσας ἐνθέρμως παρακλήσεις. Χροποιήσατε εἰς καρδίας αὐτῶν, ἐνωθήτε με αὐτοὺς πνευματικῶς καὶ ὁσίως, ἐκτελοῦντες πιστῶς τὰ ἱερὰ διδάγματα τῆς ἐκκλησίας. Συντρέχετε εἰς τὰς ἱερὰς ἀκολουθίας, φυλάττετε τὰς ἀγίας τεσσαρακοστὰς καὶ τὰς ἄλλας νηστήμους ἡμέρας, συχνάζετε εὐλαβῶς εἰς τὰ θεία Μυστήρια, ἐκπληρώετε τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅσα ἄλλα σᾶς παραγγέλει ἡ ὀρθοδοξία, καὶ οὕτω καὶ τὸν ἑαυτὸν σας θέλετε δοξάσαι καὶ ὠφελῆσαι, καὶ θέλετε εὐφράνει ὅλην τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ὅλους ἡμᾶς. Καὶ ἡμεῖς ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, τοὺς ὅποιους ὁ Θεὸς μᾶς ἠξίωσε νὰ μείνωμεν μέχρι τοῦδε σταρεῖ εἰς τὰ φρονήματα τῶν ἀγίων προγόνων μας, καὶ μᾶς ἐνέπνευσε τόσον μῖσος πρὸς τοὺς νεωτερισμοὺς τῆς θρησκείας, ὡς παρακαλοῦμεν ἐνθέρμως τὸν Κύριον, διὰ τοὺς πεπλανημένους

ἄδελφοί μας, διὰ τὰ τοὺς καλέσῃ εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, καὶ διὰ τὰ τοὺς συσσωματώσῃ εἰς τὸ ἐκλεκτὸν τοῦ ποίμνιον.

Ἰησοῦ μου γλυκύτατε, σὲ παρακαλοῦμεν ὅλοι ὀλοφύχως! νὰ μὴν εἰσεέλθῃς εἰς κρίσιν μετὰ τῶν δούλων σου, ἀλλὰ νὰ χάρισῃς εἰς ὅλους ἡμᾶς ἐπιστροφὴν καρδίας, εὐλαβικὴν μετάνοιαν, καὶ καλὴν ἀπολογίαν ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ σου βήματος. Σὲ παρακαλοῦμεν μάλιστα ἐνθέρμως διὰ τοὺς ἀπανταχοῦ εὐρισκόμενους ἀδελφοὺς μας, καὶ δεόμεθα τὴν ἀκραν σου εὐσπλαγγίαν νὰ τοὺς ἀξιώσῃς νὰ γνωρίσωσι τὴν ἀλήθειαν, νὰ καταλάβωσι τὸ ψεῦδος καὶ τὴν πλάνην, καὶ νὰ ἀκολουθήσωσιν εἰς τὸ εἶξῃς πιστῶς τὴν ἱεράν σου ἐκκλησίαν, τὴν ὁποίαν ἐξηγόρασας μὲ τὸ ἴδιόν σου αἶμα. Διάσκεδάσον τὰ ζοπερὰ νέρη τῶν παθῶν, τὰ ὅποια βυθίζουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τοιαύτας ἀπάτας· μὴ συγχωρήσῃς εἰς τὸν πονηρὸν δαίμονα μὲ τὰ σκολιώδη αὐτοῦ σοφίσματα καὶ μὲ τὰς παρεξηγήσεις τῶν ἱερῶν σου γραφῶν νὰ ἀπατᾷ καὶ νὰ παρασύρῃ εἰς τὸν ὄλεθρον τοὺς ἀδυνάτους· νόσος τῶν ἀδελφῶν μας, καὶ τῶν πλασματίων σου, διὰ τὰ ὅποια σὺ ἐσκαρπίθῃς. Μὴ παραχωρήσῃς πλέον νὰ ἀπατῶνται ἀπὸ τὰς παγίδας τοῦ ἔχθρου, καὶ ἔπειτα νὰ ἀπατῶσι καὶ ἡμᾶς τοὺς δυστοχεῖς καὶ νὰ μᾶς ἀπρακτύρῳσιν ἀπὸ τὴν θείαν σου ἀγάπην, καὶ ἀπὸ τὴν ἱεράν σου ἐκκλησίαν· ἀλλ' ἔχῃς οὐρανόθεν ἀφθόνως τὰς θείας σου χάριτας ὥστε ὅλοι φωτισόμενοι καὶ ὀδηγούμενοι ἀπὸ αὐτῶν νὰ γίνωμεν ἄξιοι ἐδῶ εἰς τὴν γῆν νὰ ἐπικαλωμεθα ὁμοθυμαδὸν τὴν πανάγιον σου ὄνομα νὰ ἐκτελώμεν πιστῶς τὰς θείας σου ἐντολάς, νὰ ἀκολουθῶμεν κατὰ πάντα τὴν Ὁρθοδόξιαν, ὥστε νὰ ἀξιωθῶμεν καὶ μετὰ θάνατον νὰ σὲ ἀκαλαιώσωμεν αἰωνίως εἰς τὴν αὐράνιον βασιλείαν. Ἀμήν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΤΟΥ ΔΕΚΑΤΟΥ ΕΚΤΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ
ΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΑΛΠΙΓΓΟΣ.

Προσφώνησις πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐντὸς καὶ τοὺς ἐκτὸς τοῦ Κράτους φιλοθέους συνδρομητάς.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ, ΤΙΣ Ο ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΣΑΛΠΙΓΓΟΣ.

Ἀναλαβόντες πάλιν τὴν ἐκδοσιν τῆς Εὐαγγελικῆς Σάλπιγγος, διακηρύττομεν δημοσίᾳ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφοὺς καὶ πατέρας, τοὺς τε ἐντὸς καὶ τοὺς ἐκτὸς τοῦ Κράτους φιλοθέους συντρέχοντας πρὸς τὴν ἐκδοσιν, ὅτι τὸ περιοδικὸν τοῦτο πόνημα, καθὼς πρὸ τῆς διακοπῆς ἔνεκ μόνον εἶχε σκοπὸν, τὸ κήρυγμα τῆς Εὐαγγελικῆς ἀληθείας, οὕτω καὶ τώρα πάλιν πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἀποβλέπει. Οὕτε πνεῦμα φιλέδικον καὶ κότος ἀγανακτήσεως δι' ὅσα προλαβόντως ἀναξιοπαθήσαμεν, οὔτε ζήλος ἀλαγος καὶ φιλόνομικος ἐρήθεια, ἢ ἄλλο τί βίαιον πάθος θέλει μᾶς ἀποπλανήσῃ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν κήθηκτος (καθὼς τινες ἴσως ὑποπτεύθησαν). « Οὐ γὰρ τὰ ἑαυτῶν κηρύττομεν, ἀλλὰ τὰ τοῦ Εὐαγγελίου » τοῦ Χριστοῦ. Τόσον μόνον ὁμολογοῦμεν, ὅτι οὐχὶ ὡς κακοῦργοι καὶ λυμεῖνες, ἀλλὰ μόνον καὶ μόνον ὡς ἐκδόται τῆς Εὐαγγελικῆς Σάλπιγγος ἐξωρίσθημεν, ἄρπαιγντες ἐξαίφνης ἐκ μέσου τῆς βασιλευσούσης πόλεως ἀκριτοὶ καὶ ἀκατάγνωστοι. Καὶ τοῦτο δὲ κατὰ χρέος ὁμολογοῦμεν, οὐχὶ συνιστῶντες ἑαυτοὺς, « ἀλλ' ἐνὰ μὴ μωμηθῇ ἡ ἐκκλησιαστικὴ » διακονία ». Ἄνθρωποι μισοῦντες τὴν ὀρθόδοξον τῆς Σάλπιγγος φωνὴν ἐφυγάδευσαν τὸν ἐκδότην, ὡς οἱ θέλοντες νὰ φράξωσι τὴν πηγὴν ἐκτύρῳσι τὸ σωληνάριον· ἀλλὰ « μὴ » αὐτοῖς λογισθῆι! μηδὲ στήσαι Κύριος αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν ταύτην! » Ἡμεῖς δὲ μῆτε δίκην μῆτε γλύσσαν, μῆτε κάλαμον κινούντες, ἀλλὰ καὶ χαίροντες ἐφ' οἷς ἀδίκως ἐπάθωμεν, παραπέμπομεν τὰ συμβεβηκότα εἰς λήθης βυθόν.

« Πειρασμός οὐκ ἔληφεν ἡμᾶς εἰ μὴ ἀνθρώπινος ». « Ἐλλο-
 γητός Κύριος, ὅς ἡμᾶς ἐρρύσατο ἐκ τῆς παγίδος τῶν θη-
 ρουσάντων » « ἢ παρὶς σφετερίβη καὶ ἡμεῖς ἐρρύσθημεν! »
 Ζήτω ὁ φιλόανθρωπος ἡμῶν Βασιλεὺς, ὅστις ἐπιστρέψας εἰς
 τὸ θεοδόξητον αὐτοῦ Βασίλειον, καὶ τὰ καθ' ἡμᾶς πληροφορη-
 θείς, ἐποίησε κῆρυγμα καὶ δικαιοσύνην ἐξαγαγὼν ἡμᾶς ἐκ τῆς
 κακουχίας. Δὴν αὐτῷ Κύριος κατὰ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ
 στηρίζει τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἐν εἰρήνῃ καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ
 παραπέμψαι τὸ κράτος αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν! Καταρτί-
 σαι δὲ καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, ἀντεχο-
 μένους ἐν ἀγάπῃ καὶ ὁμολοίᾳ τῆς πατρὸςπαρὰδότου πίστεως
 τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Καταπέμποι δὲ καὶ εἰς ἐμὲ, τὸν ἔσχα-
 τον ἐν τοῖς ἀδελφοῖς μου, φωτισμὸν γνώσεως καὶ εὐσεβείας,
 ὅπως ἐργάζομαι προθύμως εἰς τὸν ἀμπελώνα τῆς Ἐκκλη-
 σίας, « ὡς τῷ Κυρίῳ δουλεύων καὶ οὐκ ἀνθρώποις ».

Ἐπι ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ καὶ τῇ ἐλπίδι σαλπίζομεν πάλιν
 τὸ σωτηριώδες σάλπισμα τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος. Ἐν ἁκα-
 ταπλήκτῳ φρενὶ καὶ ἀκυμάντῳ καρδίᾳ, ἡσυχῇ καὶ ἀτάραχῇ
 πρὸς λοιδορίας (ἐν τύχῃσι) καὶ ὀνειδισμοῖς, ἀπτόητοι πρὸς
 ἀπειλὰς καὶ συκοφαντίας, διαγγέλλομεν τὰ προσταγμάτα
 Κυρίου εἰς τοὺς υἱοὺς τῆς ὀρθοδοξίας. Οὐδὲν λέγομεν οὐτ'
 ἀφ' ἑαυτῶν οὐτε δι' ἑαυτοῦς· ἀλλ' ἐκθέτομεν εἰς ἀνάγνω-
 σιν πᾶν ὅ,τι πηγάζει ἐκ τῶν ἀκηράτων τῆς ἀληθείας πηγῶν,
 βᾶσιν ἔχον τὴν εὐσεβείαν καὶ σκοπὸν τὴν σωτηρίαν τῶν ἀ-
 κούσωντων. Καὶ τοιοῦτον λοιπὸν σάλπισμα δὲν ὑπάρχει οὔτε
 πνεύματος δειλίας ἢ καὶ ἀνθρωπαρασκευίας βόμβησις, οὔτε
 πάλιν φύσημα πολεμιστηρίων καὶ τραχὺ καὶ ταραχώδες, ἢ
 πάγος! ἀλλὰ δροσώδης αὔρα τοῦ λόγου τῆς ζωῆς, ἀκίμωτος
 καὶ λαμπρὰ πνοή τῆς φιλαδελφίας, γαλήνιος τῆς ἱεράς ἀλη-
 θείας φωνή, πιπαρῆσιασμένον κήρυγμα τοῦ Ἐξαγγελίου τῆς

εἰρήνης! « Οὐ γὰρ ἔδωκαν ἡμῖν ὁ Θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ
 » δυνάμειος καὶ ἀγάπης καὶ σώφρονισμοῦ ». Τοιαύτην σάλ-
 πιγγὰ σημαίνομεν ἐκ τῶν ἀδύτων τοῦ θυσιαστηρίου παρα-
 λαβόντες, ἄλλῃ ἱερατικῇ καὶ λαμπρᾷ καὶ καθαρεύουσιν πά-
 σης ὑλῆς ἐγκοσμίου καὶ χαμερπθοῦς. Σάλπιγγα, ὅποیان τιμὴ
 καὶ ἐξ ἀρχῆς οἱ υἱοὶ τοῦ Δαβὼν σαλπίζοντες συνεκάλουν μὲν
 τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Ἰψίσου,
 διήγειρον δὲ τὸ σέβας αὐτῶν ἐπὶ ταῖς ἰλοκαυτώμασι καὶ ταῖς
 θυσίαις τοῦ σωτηρίου· ἐξῆπνιζον αὐτοὺς εἰς προφάλαξιν ἀπὸ
 τῶν σκοτεινῶν ἐπιβουλῶν τῶν ἀλλοφύλων· ἔσειον καὶ κατέ-
 σροναν τὰ ἱεροχρόντια τέχνη, διὰ τῶν ὁποίων εἰκονίζοντο τὰ
 ὑπερήφανα ὑψώματα τῶν ἀθίων λογισμῶν, τῶν κατεπαιρα-
 μένιων κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ. Σαλπίζομεν τελευταίῳ
 ἐνώπιον τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καθὼς καὶ οἱ Ἰσραεῖς ἐπὶ
 τοῦ Δαβὼν καὶ τοῦ Σιλομώντος ἐσαλπίζον ἐνώπιον τῆς τῆν
 Ἐκκλησίαν προτυπώσεως Κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης, ἐξυψούν-
 τες τοῦ λαοῦ τὰς διανοίας εἰς λατρείαν καὶ γοῶσιν Θεοῦ. Τοῦ-
 το τὸ ἔργον, οὗτος ὁ σκοπὸς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν Σάλ-
 πιγγος.

Ἀεὶτε λοιπὸν, ὦ γνήσιοι τοῦ Χριστοῦ παῖδες, φωτόμορφα
 τέκνα τῆς Μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν, υἱοὶ πατέρων μεγάλων,
 τῶν πνευματικῶν διδασκάλων τῆς Οἰκουμένης, Ὁρθόδοξοι
 Ἑλληνας· δεῖτε καὶ προθύμως ἀκούσατε τῆς φιλοσπουγιωτάτης
 μητρὸς τῆς θείας διδασκαλίας. Εἰς ἐκύτητα τοῦ ἀγίου κουλ-
 τῆος ἐγεννήθητε, ἀντρέψθητε, διετύθητε, βασιλείαν ἐκ δου-
 λείας ἀντηλλάξτε, βασιλείας αἰωνίου κληρονόμοι καταγέσθη-
 τε. Ἰαύτης τὰς σωτηριώδεις ἐντολὰς καὶ νοθεσίας ἀκροάσθη-
 πάντοτε καὶ πανταχού· « Τέκνον, (ἐλαγεν ὁ Θεὸς Κρυσόστομος)
 ἐν ὄλῳ σου τῷ βίῳ ἢ ἐλπίς σου, ἢ Ἐκκλησία· ἢ καταφυγή
 σου, ἢ Ἐκκλησία· ἢ σωτηρία σου, ἢ Ἐκκλησία »· « Βλέπετέ με »

« Δεσφοί μου, μή τις ὑμῶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φωνῆς θυνόμενου γνώσεως καὶ κενῆς ἀπάτης καὶ γλωσσαγωγίας », διὰ τῆς ὁποίας συνήμισαν νὰ διαφθείρῃσι τὰς ἀκεραίους ψυχὰς ἢ κακαῆθης ψευδοπαιδεῖα καὶ ἢ σοφιστεία ἢ ἀγυρτική. Ἐλευθερίαν ἀπερίσριστον καὶ πλατυσυνειδήτην ἐπαγγέλλονται αἱ τοιαῦται διδασκαλίαι, δελεάζουσαι τὴν φαντασίαν τῶν ἀπλουστέρων καὶ τοιαύτην ἑλευθερίαν ὀνομάζουσι τὴν ὑποδούλωσιν τοῦ πνεύματος εἰς τὰ θελήματα τῆς σαρκός, τὴν ἐξουδένωσιν τῆς σώφρονος ἐγκρατείας, τὴν κατάργησιν τῶν ἀγνιστικῶν νηστειῶν, τὴν ἀπολάκτισιν τῶν ἱερῶν προσευχῶν, τὴν καταπάτησιν τῶν θείων κανόνων, τὴν ἀθέτησιν τῶν ἀποστολικῶν παραδόσεων, τὴν παρεξήγησιν τῶν Θεοπνευστῶν Γραφῶν, τὴν καταφρόνησιν τῆς Ἱερουσάλης καὶ τῶν ἄλλων τῶν Θεουργῶν τῆς πίστεως μυστηρίων, τὴν ἐξάλειψιν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ, τὴν συντριβὴν τοῦ ζυγοῦ τοῦ Χριστοῦ! Ἐλευθερίαν ὀνομάζουσι τὸν ὀστρον τῶν ὑπερηφάνων λογισμῶν καὶ τὴν θρασύτητα ἀπάνοιαν, μεθ' ἧς πολυπραγμῶνως ἀνακρίνουσι τὰ ὑπερφυῆ καὶ ἀπόρρητα τῆς πίστεως δόγματα, καθυποτάσσοντες τοῦ Θεοῦ λόγον τὴν αὐθεντείαν εἰς τῶν ἀνθρωπίνων φρενῶν τὴν ἐπίκρισιν. Καὶ κριτήριον ἀσιθείας ἀναγείρουσιν, εἰς τὸ ὅπου κρίνας μὲν ὁ ἄνθρωπος, κρίνεται δὲ ὁ Θεός! καὶ διὰ τοῦ ὁποίου σφετερίζεται τὴν ἐξουσίαν ἕκαστος αὐτῶν ἰδιαιτέρως νὰ καταπατῇ τοὺς ἱερούς καὶ καθολικούς τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας θεσμούς, καὶ νὰ καθυποβάλλῃ τυραννικῶς εἰς τὰς ἰδίους αὐτοῦ πλάνας καὶ ὀρέξεις τὴν ἀγίαν, τὴν θεόδοτον τῆς Ἐκκλησίας οικονομίαν καὶ διατάξιν, τὴν ὁποίαν διὰ τῶσούτων αἰώνων καὶ τύπων, καὶ τῶσούτων αἱμάτων καὶ θρασυσιῶν ἀγῶνων Ἀποστόλων, Μαρτύρων, Διδασκάλων, Ἱεραρχῶν, Συνόδων ἑλων οἰκουμενικῶν συνεκρήθη καὶ ἐσφράγισεν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς σωτήριαν

τοῦ πληρώματος τῶν πιστῶν. Ἐλευθερίαν, τέλος, ὀνομάζουσι τὴν πάσης πνευματικῆς ἐξουσίας ἐξουδένωσιν καὶ κατάργησιν, ἣτι· εὐκόλως παρασύρει τὸν ἄνθρωπον πρὸς κατάργησιν πάσης καὶ οἰκιακῆς καὶ πολιτικῆς καὶ βασιλικῆς ἀρχῆς· διότι, ὅστις ἀποπτύσῃ τὸν χαλινὸν τῆς πνευματικῆς παιθαρχίας, εὐκόλως θέλει καταπατῆσαι καὶ τὸ κύρος τῆς ἐξουσίας τῆς κοσμικῆς· καὶ ὅσοι « οὐ τρέμουσι βλασφημοῦντες » τὰς θείας δόξας, αἱ τοιοῦτοι συγχρόνως ἀθετοῦσι καὶ τὰς « ἐπὶ γῆς κυριότητας, » κατὰ τὴν ἀποστολικὴν φωνήν.

Καὶ μάλιστα ἡ πείρα διὰ τοιαύτας διδασκαλίας ἴδεν ὁ ἥλιος εἰς τινὰς χώρας τῆς Οἰκουμένης τὰ ἐρείπια τοῦ θρόνου ἀναμειγμένα μετὰ τῶν ἐρειπίων τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τὰ ὅσα τῶν ἡγεμόνων συσσωρευμένα μετὰ τῶν ὀστέων τῶν Ἱερατικῶν. Καὶ τοιαῦται λαοφθόροι διδασκαλίαι συνέτριψαν καὶ συντρίβουσιν οἴκους, δισκοῦσι πόλεις, σείουσι ἐκ θεμελίων θῆας κοινωνίας ἀνθρώπων, καὶ ἄλλως τύχουσιν εὐνομούμεναι. Καὶ τότε κατατρώγουσι τοὺς τόπους ἐκείνην, ὡς ὑπογαίων κρατηρῶν φλόγας ἀναφυσώμεναι, πᾶσι τῆς οἰκιακῆς καὶ πολιτικῆς ἀναρχίας αἱ μάλιστα, σφραγὰ, καὶ μισθία, καὶ μίση, καὶ βίαι, καὶ ὕβρεις, καὶ διχάνοισι, καὶ διαιρέσεις ἐθνικαὶ καὶ συγγενικαὶ, καὶ πάντα τὰ βέλη τῶν ὀδυνῶν τοῦ θανάτου. Τότε, κατὰ τὸν Προφήτην « συμπεσεῖται » ὁ λαός, καὶ ἄνθρωπος πρὸς ἄνθρωπον, καὶ ἄνθρωπος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ προσκόψει τὸ παιδίον πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἄτιμος πρὸς τὸν ἔντιμον, καὶ ἀνεῖται Ἱερουσαλήμ, καὶ αἱ γλώσσαι αὐτῶν μετὰ ἀνομιᾶς τὰ πρὸς Κύριον ἀπειθοῦντες ».

Μακρὰν ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν νῆας Ἱερουσαλήμ, τῆς Ὁρθοδόξου καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, τοιαῦται λαοπλάνοι καὶ κοσμοφθόροι διδασκαλίαι, τὰς ὁποίας περιλαλοῦσιν αἱ

καθ' ἡμᾶς ἀναφανέντες καινοτόμοι. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ὑπάρχει πόλις αἰωνία, πόλις τοῦ ζώντος Θεοῦ, τοσοῦτον ἀγῆρατος καὶ ἀκατάλυτος καὶ ἀπαθής πρὸς τὰς τῶν νεωτέρων αἰώνων μεταβολὰς καὶ καινοτομίας, ὅσον καὶ ἡ κραταιὰ, ἐφ' ἧς βέβηκαν, ἀλήθεια. Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀναβρῦει τὸ καθαρὸν καὶ ἀκήρατον ρεῦμα τῆς Εὐαγγελικῆς διδασκαλίας· ἐκείνη, ἥτις καὶ τὸν ἔσχατον τῶν τιμίων πολιτῶν ἀναδεικνύει ἠθικώτερον παρὰ πάντας τοὺς φιλοσόφους τοῦ κόσμου· ἥτις συγκρατεῖ θεμέλια αἰῶν καὶ τοὺς σωτηριώδεις τῆς κοινῆς δεσμούς· ἥτις ἐπιστηρίζει πᾶσαν πολιτείαν εἰς βάσεις ἀκρανδάντους, κανονίζουσα καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν πειθαρχίαν, καὶ συνάπτουσα τὰ τοῦ λαοῦ καθήκοντα πρὸς τὰ καθήκοντα τῶν προσετώτων καὶ τὰ τοῦ ἡγεμόνου. Ἡ Εὐαγγελικὴ τῆς Ἐκκλησίας διδασκαλία ὑπάρχει τὸ ἀσβεστον φῶς τὸ λάμπον πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ φωτίζον ἐπίσης καὶ τὸν πατέρα καὶ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας, καὶ τὸ ἕθνος ὅλον καὶ τὴν τοῦ ἔθνους ἀρχὴν. « Μὲν ἡ στήριγμα (ἐλεγεινὴ καὶ εὐσεβέστατη τῶν παλαιῶν προκατά-
 « των τῆς βασιλείας τοῦ Ὀλοῦ) μέγα στήριγμα καὶ θε-
 « μέλιον τῆς ἀνορθοῦ ποπιπτευμένης ἡμῶν χριστιανικότητος
 « βασιλείας καὶ πολιτείας, ἡ ὀρθὴ καὶ ἀμώμητος πίστις τῶν
 « Χριστιανῶν, καὶ κατὰ τὴν τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Θεοῦ καθό-
 « λικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ὀρθόδοξων, ἀτάρα-
 « χος διὰ πάντων φυλαττομένη· δι' αὐτῆς γὰρ τὰ σκῆπτρα τῆς
 « βασιλείας κρατύνονται, καὶ τὰ τῆς πολιτείας εἰσπύονται
 « καὶ ἐρροῦσιν ἐν εἰρήνῃ καὶ τῇ κατὰ Χριστὸν ἐλευθερίᾳ. Ὅπου
 « γὰρ πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία. Νόμος γὰρ τέλος τῆς
 « ἐλευθερίας ἢ πίστις Χριστοῦ! »

Τοῦτον τὸν νόμον διατηρεῖτε σταθερῶς, ὃ τῆς ἀληθοῦς ἐλευθερίας υἱοί! Οὗτος ὁ νόμος ἔσφατε τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς

κοσμικῆς αὐτῆς δουλείας καὶ καχεζίας, ἀφ' ἧς αὐτὴν ἐκ-
 τρυσεν ὁ τοῦ κόσμου Σωτὴρ, εἰπὼν πρὸς αὐτὴν, καθὼς ποτε
 καὶ πρὸς τὴν Αἰμιόβρουν, « Οὐγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε! »
 καὶ ὡς μέγαλο τοῦ Χριστοῦ κληρε, τὸ ποίμνιον τὸ μικρὸν
 καὶ πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐκλάμψον, τὸ ἔθνος τὸ ἅγιον,
 τὸ βασιλεῖον Ἰσραὴλ, φυλάττε τὸν πατριὸν τῆς πίστεως
 Θεσαυρὸν, « καὶ μένε βεβαίως ἐν οἷς ἐμακάρι καὶ ἐπιστάθης,
 « εἰδὼς παρὰ τίνος ἐμακάρι ». Ἀνατολὴ ἐξ ὕψους σὲ ἐγέννη-
 σε, καὶ φωτὸς ἀδύτου λάμψις ἐμαίευσά σε καὶ ἔθρεψε καὶ
 ἠνδρῶσε καὶ ἐκράτυνε, καὶ πρὸς πολιτικῶς πάλιν σὲ ἀνήγει-
 ρε, μέγα θαῦμα δι' ὅλων τῶν αἰώνων καὶ τῶν τῆς οἰκουμέ-
 νης ἔθνων καὶ ὄν καὶ ἐσόμενον. Ἄκουε τὴν φωνὴν τοῦ Ἰψί-
 στου Πατρὸς σου καὶ Βασιλέως, ὅστις σὲ καλεῖ ἐκ τῆς ἀεν-
 νάου πηγῆς τοῦ φωτός. « Ἄκουε Ἰσραὴλ! ἐξ Ἀνατολῶν ἡ-
 « λίου ἐγέννησά σε, καὶ ἐν φωτὶ ἀγίῳ ἐφώτισά σε. Σὺ δὲ
 « τὰς ἐντολάς μου φυλάξεις καὶ κολληθήσῃ τοῖς δικαιώμα-
 « σί μου. Μετὰ ἀσεβῶν οὐ μιανθήσῃ, καὶ πῦρ ἀλλότριον οὐ
 « μὴ προσενέγκῃς εἰς τὸ θυσιαστήριόν μου, ὅτι ἐγὼ Κύριος.
 « Ἐγὼ ἔσφαξα τὸν λαόν μου ἀπὸ τῶν ἔθνων, καὶ τὴν χώραν
 « αὐτῶν ἰσάμην. Ἐγὼ κατακίω τὰς πόλεις ὑμῶν, καὶ οἰκο-
 « δομηθήσονται ἔρημοι, καὶ γῆ ἠφανισμένη ἐρηχθήσεται,
 « καὶ ἐρροῦσιν· ἡ γῆ ἐκείνη ἢ ἠφανισμένη ἐγενήθη ὡς Παρά-
 « δισος, τρυφῆς. Ἐγὼ ἡγεῖρα μετὰ δικαιοσύνης Βασιλέα, καὶ
 « οὗτος τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἐπιστρέψει καὶ τὰς
 « διασποράς τοῦ Ἰσραὴλ ἐπισυναΐξει. Ἐγὼ Κύριος ἐλάλησα,
 « καὶ ποιήσω ». Ἀμήν!

ΛΗΘΕΙΟΜΑΤΑ ΛΙΑΦΟΡΩΝ.

Περὶ φευδοελευθερίας.

« Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι, τὸν πάσει δουλεύοντα, καὶ
 « ὑπὸ παῶν κρατούμενον ».

Περὶ συνειδήσεως.

« Παῖδας μὲν ὄντας ἡμᾶς, οἱ γονεῖς παιδαγωγῶ παρὰ
 « δῶκαν, ἐπιβλέποντι πανταχοῦ πρὸς τὸ μὴ βλάπτεσθαι
 « ἄνδρας δὲ γονομένους ὁ Θεὸς παραδίδωσιν τῇ ἐμφύτῳ συνει-

» ὀφείσει φυλάττειν. Ταύτης οὖν τῆς φυλακῆς μηδαμῶς καὶ
 » παρρηγιώτερον, ἐπεὶ καὶ Θεῷ ἀπάρεστον, καὶ τῷ ἰδίῳ συνει-
 » δῶτι ἐγθροὶ ἐσόμαθα ».

Περὶ ἀπλότητος καὶ ἀκακίας

α Τὸ ἀπλοῦν καὶ ἄδολον τοῦ ἤθους εὐκόλως ἐξαγορεύει τὰ
 ἀπόρρητα τῆς ψυχῆς.

Ἀφύλακτος ἢ ἀπλότης, καὶ ἥμιστα κακίαν ὑφορᾶται τὸ
 κακίας ἐλεύθερον.

Βραδύ πρὸς ὑπόνοιαν κακοῦ, τὸ πρὸς κακίαν δυσκίνητον.

Τὸ εἰς κακίαν οὐχ ἔτοιμον, οὐδὲ εἰς ὑπόνοιαν εὐχερῆς.

Τὸ κακίας ἐλεύθερον, καὶ ὑφορᾶσθαι κακίαν ἀργότερον.

Χαρακτηρίζει τὸν ἄκακον ἢ ἀπλότης τοῦ λόγου ».

Περὶ καθαρῆς καρδίας καὶ συνειδήτου καθαροῦ.

• Ἀγαπᾷ Κύριος ὅσας καρδίας, δεκτοὶ δὲ αὐτῷ πάντες
 ἁμῶμαι.

Οὐ λalήσει τὰ χεῖλη μου ἄνομα, οὐδὲ ἡ ψυχὴ μου με-
 λετήσει ἄδικα.

Καθαρὰ καρδία μου ῥήμασι, σύνεσις δὲ χειλέων μου κα-
 θαρὰ νοήσει.

Ἐπαινεθήσονται πάντες οἱ εὐθεῖς τῆ καρδία.

Κτήμα τίμιον ἀνὴρ ἀγαθός.

Πᾶσα φυλακὴ τῆρε σὴν καρδίαν, ἐκ γὰρ ταύτης ἐξοδοὶ ζωῆς.

Καρδία ἀδίκου λαγύλας δίκαια, ὡς ἐκ Θεοῦ διακριν-
 θῆ τὰ διαθήματα αὐτοῦ.

Ὡσπερ δοκιμάζεται ἐν καμίνῳ ἄργυρος καὶ χρυσός, οὕτως
 ἐκλεκταὶ καρδίαὶ παρὰ τῷ Θεῷ.

Περιπάτει ἐν ὁδοῖς καρδίας σου ἁμῶμος, καὶ γνώθι ὅτι
 ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἄξειπες ὁ Θεὸς εἰς κρίσιν.

Ἀπόστησαν θυμὸν ἀπὸ καρδίας σου, καὶ παράγες πονηρίαν
 ἀπὸ σαρκός σου.

Μακάριος, οὐ οὐ κατέγνω ἡ ψυχὴ αὐτοῦ.

Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῆ καρδία, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται.

Ἡ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστὶ, τὸ μαρτύριον τῆς συνειδή-
 σεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἀπλότητι καὶ εὐλικρινείᾳ Θεοῦ, οὐκ ἐν σο-
 φία σαρκικῇ, ἀλλ' ἐν χάριτι Θεοῦ ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κό-
 σμῳ, περισσοτέρως δὲ πρὸς ὑμᾶς.